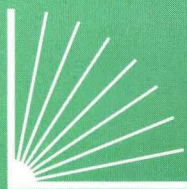

Rapport 6/95

Statsbudsjettet 1996

En oversikt over bevilgningsforslag, nye stillinger og prioriteringer som berører universiteter, høgskoler, forskningsråd og institusjoner med forskning

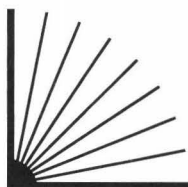
Utredningsinstituttet

FOR FORSKNING OG HØYERE UTDANNING

Rapport 6/95

Statsbudsjettet 1996

En oversikt over bevilgningsforslag, nye stillinger og prioriteringer som berører universiteter, høyskoler, forskningsråd og institusjoner med forskning

Utredningsinstituttet

FOR FORSKNING OG HØYERE UTDANNING

ISBN 82-7218-340-4

ISSN 0804-6395

GCS AS - Oslo

© Utredningsinstituttet for forskning og høyere utdanning, 1995

Forord

I denne rapporten gir vi en oversikt over forslaget til statsbudsjett for 1996 med hensyn til bevilgninger, nye stillinger, studieplasser og prioriteringer som berører universiteter, høyskoler, Forskningsrådet og institusjoner med forskning. Analysen er foretatt med utgangspunkt i St. prp. nr. 1 (1995-96).

Rapporten er utarbeidet av Ole Wiig, Rolf Edvardsen, Jan Rune Holmevik, Egil Kallerud og Ole-Jacob Skodvin. Kirsti Fjeldstad og Bo Sarpebakken har bistått ved beregninger av tallgrunnlaget. Kirsten Wille Maus har stått for veiledning og koordinering av oppgavene.

Oslo 24. oktober 1995

Johan-Kristian Tønder

Kirsten Wille Maus

Innhold

1	Hovedpunkter	7
2	Det totale budsjett for 1996	11
2.1	Regjeringens hovedprioriteringer	11
2.2	Hovedtall i budsjettet	13
2.3	FoU-bevilgningene	16
3	Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet	24
3.1	Totalt bevilgningsforslag til universiteter, høyskoler og forskning	24
3.2	KUFs premisser for budsjettforslaget	26
3.3	Universitetssektoren (A.1)	32
3.4	Høgskolesektoren (A.2)	36
3.5	Bevilgninger til programkategorien "Forskning" på KUFs budsjett	40
4	Noregs forskingsråd	43
4.1	Generelt	43
4.2	Meir om departementa sine tilskot til NFR	48
4.2.1	Kyrkje-, utdannings- og forskingsdepartementet ..	48
4.2.2	Nærings- og energidepartementet	51
4.2.3	Fiskeridepartementet	54
4.2.4	Landbruksdepartementet	55
4.2.5	Miljøverndepartementet	57
5	Enkelte andre departementer	59
5.1	Nærings- og energidepartementet	59
5.2	Fiskeridepartementet	64
5.3	Landbruksdepartementet	67
5.4	Miljøverndepartementet	73

1 Hovedpunkter

Totale bevilgninger til FoU

Bevilgningene til forskning og utviklingsarbeid (FoU) er i statsbudsjettet anslått til nærmere 9,1 milliarder kroner i 1996 ifølge St. prp. nr. 1 (1995-96) for Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet. Med en prisstigning på 2 prosent innebærer dette en realvekst på noe over 1 prosent i forhold til vedtatt budsjett for 1995.

I disse tallene har vi tatt hensyn til økte oppdragsinntekter ved universitetene og tilleggsbevilgninger til nye studieplasser til hele universitets- og høyskolesektoren i 1995. Basert på reviderte nasjonalregnskapstall fra Statistisk sentralbyrå utgjør bevilgningene over statsbudsjettet til FoU for 1996 noe under 1 prosent av bruttonasjonalproduktet (BNP).

Internasjonalt forskningssamarbeid

Regjeringens satsing på internasjonalt forskningssamarbeid følges opp i 1996. Samlet sett bevilger departementene og Forskningsrådet rundt 1,3 milliarder kroner til slik virksomhet. Spesielt har volumet på deltagelsen i europeiske samarbeidsorganisasjoner og programmer vokst merkbart siden midten av 80-tallet. Bevilgningene fra KUF beløper seg til 345 mill. kroner - en nominell økning på 14 prosent i forhold til 1995. Veksten skyldes særlig deltagelse i EUs 4. rammeprogram. I Trontalen heter det at Regjeringen vil arbeide for en aktiv utnyttelse av det internasjonale forskningssamarbeidet.

Norges forskningsråd

Forslagene til generelle bevilgninger, program- og prosjektbevilgninger til Norges forskningsråd summerer seg opp til 2,4 milliarder kroner i forslaget for 1996. Dette gir en nominell økning på 3,7 prosent fra vedtatt budsjett for 1995 når vi tar hensyn til reduksjon i tilsagnsfullmaktene i 1995. De generelle bevilgningene utgjør 2,1 milliarder kroner, hvorav Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet (KUF) står for 745 mill. kr og Nærings- og energidepartementet (NOE) står for 987 mill. kroner. Dette gir en vekst fra 1995 på 10,4 prosent for bevilgningen fra KUF, mens det er en nedgang i bevilgningene på 1,4 prosent fra NOE.

I budsjettproposisjonen betones Forskningsrådets rolle som forskningspolitisk rådgiver for regjeringen. KUF arbeider med å utvikle mer ensartede styringsformer mellom departementene og Forskningsrådet.

Bevilgninger til universitets- og høgskolesektoren

De samlede bevilgningene til universitets- og høgskolesektoren er foreslått til nærmere 11 milliarder kroner eller 7,2 prosent økning i forhold til vedtatt budsjett for 1995. Den nominelle veksten er særlig sterk for universitetssektoren. Både lønns- og driftspostene øker nominelt. Veksten henger imidlertid i stor grad sammen med tildeling av nye studieplasser og at disse er gitt som tilleggsbevilgninger etter at budsjettet for 1995 ble vedtatt. Dessuten øker oppdragsinntektene som følge av bruttobudsjettering. Hertil kommer omorganisering og overføring av kunst- og musikkfagutdanningene fra høgskolesektoren til universitetssektoren. Korrigerer vi for disse forholdene samt lønnsreguleringer og prisstigning på vel 2 prosent blir den reelle økningen i lønnspostene 2,3 prosent, mens det blir en nedgang i driftspostene utenom oppdrag på 1,8 prosent.

For høgskolene er det en reell nedgang i lønnsposten på 2,9 prosent, mens driftspostene øker med 2,0 prosent.

Mindre til vitenskapelig utstyr

For tredje år på rad er det foreslått reduksjon i bevilgningen til vitenskapelig utstyr. Forslaget for 1996 innebærer en reduksjon på 180 mill. kr over universitetenes og høgskolenes egne budsjetter sammenlignet med vedtatt budsjett for 1993. I forhold til vedtatt budsjett for 1995 er det en nominell nedgang i universitetssektoren på 20 mill. kr eller 7,9 prosent. Over Forskningsrådets budsjett er 35 mill. kr øremerket vitenskapelig utstyr. Dette er en lav innsats sett på bakgrunn av Forskningsrådets dokumenterte behov for ekstraordinært utskiftingsprogram av vitenskapelig utstyr på 400 mill. kr over en treårsperiode.

Mange nye stillinger

Som en følge av den sterke veksten i studieplasser de senere år, er det over KUFs budsjett foreslått å opprette 523 faste stillinger i universitets- og høgskolesektoren. Av disse er 116 stillinger øremerket de statlige høgskolene. Det foreslås videre opprettet i alt 200 nye oppdragsstillinger i 1996. Disse skal knyttes til økt oppdragsvirksomhet innen forskning og undervisning.

Over Landbruksdepartementets budsjett foreslås det opprettet 7 nye faste stillinger; 5 ved NLH og 2 ved NVH. Ved NLH foreslås det i tillegg opprettet 4 nye oppdragsstillinger.

Studieplasser - omtrent samme nivå

Høsten 1996 vil det være ca. 170 000 studenter ved universiteter og høyskoler i Norge. I forslaget til statsbudsjett legges det opp til fortsatt høy opptakskapasitet. Hovedtyngden av studieplassene som ble opprettet i 1995 videreføres i 1996. Over KUFs budsjett er det i alt videreført om lag 5.200 studieplasser av de i alt 6 200 nye studieplassene som ble opprettet i 1995. Over Landbruksdepartementets budsjett økes antallet studieplasser med ca. 160. Det må imidlertid understrekes at måltallene for 1996 er foreløpige anslag. Opptakskapasiteten i høyere utdanning vil senest bli vurdert i forbindelse med Revidert nasjonalbudsjett for 1996.

Ny lov for universitetene og høyskolene

Det vil fra 01.01.96 bli iverksatt ny lov for universiteter og høyskoler. Dermed har universitetene, de vitenskapelige høyskolene og 26 statlige høyskoler for første gang fått et felles rammeverk for regulering av forhold som gjelder studentene og institusjonenes interne styring og organisering.

Omorganiseringer i universitets- og høyskolesektoren

I forbindelse med behandlingen av lov om universiteter og høyskoler vedtok Stortinget at Universitetet i Trondheim med Norges tekniske høyskole, fra 1. januar 1996 skal omorganiseres til Norges Teknisk-Naturvitenskapelige Universitet (NTNU). Fagprofil og organisasjonsmodell er utredet av et utvalg, som la fram sin innstilling 15. oktober 1995.

Ved Universitetet i Oslo vil det fra 1. januar 1996 bli opprettet et nytt utdanningsvitenskapelig fakultet. Fakultetet skal omfatte de tidligere pedagogiske fagmiljøene ved universitetet.

Det arbeides videre med overføring av forvaltningsansvaret for Norges landbrukshøyskole (NLH) og Norges veterinærhøyskole (NVH) til Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet fra Landbruksdepartementet. Landbruksdepartementet vil legge fram et eget tilleggsnummer til St. prp. nr. 1 (1995-96) om saken.

De kunstfaglige utdanningene og tidligere "regionale" musikk-konservatoriene foreslås omorganisert og overført til universitetssektoren i 1996.

Instituttsektoren

I Trontalen heter det at Regjeringen legger vekt på å få en mer effektiv organisering av instituttsektoren. KUF arbeider med å få til en omorganisering av den utenrikspolitiske og den sosialpolitiske instituttsektoren. I

budsjettet for 1996 foreslås det etablert en offentlig stiftelse: "Norsk senter for internasjonale studier" (NOSIS), som skal knytte sammen de utenrikspolitiske forskningsmiljøene i Oslo-regionen. For de sosialpolitiske instituttene foreslås en sammenslåing til et institutt.

Forsknings- og utviklingskontrakter

I Trontalen heter det at forskning og innovasjon er avgjørende forutsetninger for nyskaping og omstilling i næringslivet. Regjeringen vil støtte denne type forskning og utvikling, men legger stor vekt på å stimulere næringslivets eget engasjement. Likevel foreslås reduksjon i bevilgningen til forsknings- og utviklingskontrakter. Nedgangen fra vedtatt budsjett 1995 til forslaget for 1996 utgjør 40 mill. kr eller 21 prosent uten at dette er grunnlagt fra Nærings- og energidepartementets side.

Utdanning og forskning på Svalbard

For studieåret 1996/97 planlegges det for et studenttall på 100 ved universitetsstudiene på Svalbard. Av Svalbardbudsjettet fremgår det at forskningsvirksomheten både gjennom Norsk Polarinstitutt og Norsk Romsenter skal trappes opp. Sommeren 1996 er det planlagt å starte byggingen av en nedlesestasjon for "satelitter i polare baner" i Longyearbyen, kalt Svalsat-prosjektet.

Dessuten har flere utenlandske forskningsinstitusjoner etablert eller planlagt etablering av vitenskapelige stasjoner i Ny-Ålesund.

2 Det totale budsjett for 1996

2.1 Regjeringens hovedprioriteringer

Hovedlinjene i Regjeringens politikk gjengis i den så kalte Gule bok. Formuleringen av de overordnede målsetninger og strategier har ligget fast de siste par årene:

Regjeringens mål er et tryggere og mer rettferdig samfunn med arbeid for alle og økt livskvalitet for det enkelte menneske. En sterk og stabil nasjonaløkonomi er en forutsetning for sysselsetting og velferd. Det er i første rekke utviklingen i vår egen verdiskapning samt vår evne og vilje til å føre en målrettet og ansvarlig økonomisk politikk som kan sikre den politiske handlefriheten til å møte de utfordringene vi står overfor (Gul bok 1996, s.5*).

Regjeringen bygger fortsatt sin politikk på det så kalte "Solidaritetsalternativet", som er:

... en helhetlig strategi for å øke verdiskapningen og sysselsettingen, hvor et hovedelement er en fortsatt lav pris- og kostnadsvekst for å bedre konkurranseevnen (Gul bok 1996, s.*5).

En viktig forutsetning for utformingen av årets budsjett er "at den underliggende realveksten i statsbudsjettets utgifter i gjennomsnitt for perioden 1994-97 skal være lavere enn veksten i bruttonasjonalproduktet for Fastlands-Norge" (Gul bok 1996, s.*6). En annen er konjunkturoppgangen i norsk og internasjonal økonomi, som medfører sterk økning i etterspørselen. For å unngå overoppheting av økonomien legger Regjeringen derfor fram

"et forholdsvis stramt budsjettopplegg for 1996, med en reell underliggende utgiftsvekst på om lag ½ prosent sammenliknet med vedtatt budsjett (SIII) for 1995. I forhold til anslag på regnskap for 1995 regner en med en reell *nedgang* i utgiftene på om lag ½ prosent. Til sammenlikning forventes en vekst i BNP for Fastlands-Norge på om lag 2 ½ prosent." (Gul bok 1996, s.*10).

Arbeid til alle og trygging av velferdssamfunnet betraktes fortsatt som de viktigste oppgavene i årene framover. Regjeringen trekker fram sysselsetting, generasjonshensyn, helse og omsorg som hovedprioriteringene i årets budsjettframlegg (Gul bok 1996, s.7*). De konkrete tiltakene som omtales i den forbindelsen er:

- Sykehus
- Eldre- og omsorgstjenester
- Ansvarsreformen for personer med psykisk utviklingshemming (PU-reformen)
- 6-åringsreformen
- Bistand
- Østfoldbanen/Ev 6
- Tiltak overfor næringslivet
- Justissektoren

Til gjengjeld er det foretatt reduksjoner i bl.a. rentestøtten til statsbankene, støtten til skipsbyggingsindustrien, utgifter til dagpenger og arbeidsmarkedstiltak. Det tillyses også en gjennomgang av deler av helsebudsjettet, med sikte på å foreslå tiltak i forbindelse med salderingsproposisjonen (Gul bok 1996, s.*8).

Verken forskning eller høyere utdanning nevnes blant hovedprioriteringene. Mens disse områdene, i likhet med bl.a. miljøvern, tidligere er blitt ofret adskillig omtale i Gul bok er det bare regional- og distriktpolitikken som denne gang ofres egen plass ved siden av de nevnte hovedprioriteringene og enkelte budsjettreformer. Hvordan dette skal tolkes er noe usikkert. Hvis det er uttrykk for endrede prioriteringer fra Regjeringens side er dette et paradoks ettersom såvel forskning som høyere utdanning tilgodeses med vekst sett i forhold til vedtatt budsjett (S III) for 1995. En annen forklaring er at Gul bok denne gang bærer preg av en annen redigering enn tidligere, og sterkere vekt på overordnede finanspolitiske forhold. Ordbruken er f.eks. i årets budsjett "Hovedprioriteringene i 1996", mens vaskeseddelen i fjor var "Prioriterte områder". Det kan i det minste virke som om det ikke lenger er bevilgninger til forskning og høyere utdanning Regjeringen benytter for å selge sitt budsjettforslag.

2.2 Hovedtall i budsjettet

Regjeringens forslag til statsbudsjett for 1996 har en samlet utgiftsramme på 492 milliarder kroner, inklusive Folketrygden og overføringene til Statens petroleumsfond (jf. Tabell 2.1), som er en økning på 14,1 prosent fra vedtatt budsjett (SIII) for 1995. Overføringene til Statens petroleumsfond øker med 11 milliarder kroner. En hovedforklaring her er at årets statsbudsjett gjøres opp med et *overskudd* på 10,6 milliarder kroner, som uavkortet foreslås overført til petroleumsfondet.

Denne veksten skyldes imidlertid for en stor del at lånetransaksjonene øker med ca. 50 milliarder kroner. Den samlede utgiftsveksten utenom lånetransaksjoner er på 2,7 prosent. Holdes både lånetransaksjonene, Folketrygden og overføringene til Statens petroleumsfond utenom beregningen gir forslaget en *nominell utgiftsreduksjon* på 1,9 prosent.

Tabell 2.1 Utgifter over statsbudsjettet i 1995-96. Mill. kroner.

	SIII 1995 ¹ (mill. kr)	Forslag 1996 (mill. kr)	Endring (%)
Statsbudsjett inkl. lånetransaksjoner	431435	492182	14,1
Lånetransaksjoner	29957	79674	166,0
Sum utgifter ekskl. lånetransaksjoner	401478	412508	2,7
Folketrygden	125062	129652	3,7
Statens petroleumsfond	38390	49312	28,5
Sum utgifter ekskl. lånetransaksjoner, petroleumsfond og Folketrygden	238026	233544	-1,9

Tabellnote:

¹ Vedtatt budsjett (SIII) for 1995 er justert i tråd med fullmakt gitt Finansdepartementet i Budsjett-innst. S II (1994-95) om reduksjon av lønnsbevilgninger som følge av redusert arbeidsgiveravgift.

Tabell 2.2 viser statsbudsjettets samlede utgifter i 1996 fordelt på departement, og prosentvis endring i forhold til vedtatt budsjett (SIII) for 1995. I denne tabellen er Statens petroleumsfond holdt utenfor. Kolonnene til venstre i tabellen viser bevilgninger over departementenes forvaltningsområder samlet, dvs. at utgifter til Folketrygden, statens forretningsdrift, statsbankene og statlig petroleumsvirksomhet er fordelt ut. Til en viss grad erstatter denne oppstillingen dermed tidligere kategorisering etter program-

områder. I de to kolonnene lengst til høyre er disse forholdene holdt utenom, dvs. tallene inneholder kun departementenes "ordinære" budsjettkapitler.

Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementets *samlede* budsjett foreslås redusert med 2,8 prosent fra 1995. Nedgangen skyldes i hovedsak at det foreslås lavere avsetninger til dekning av tap på utlån under Statens lånekasse for utdanning. Bevilgningene over departementets *ordinære* budsjettkapitler vokser med 6,3 prosent. Programkategori 7.60 Høgre utdanning og Programkategori 7.70 Tilskudd til forskningsformål øker med henholdsvis 7,1 prosent og 7,6 prosent.

Den kraftige reduksjonen i *samlede* bevilgninger under Nærings- og energidepartementets budsjett henger delvis sammen med endringer innen petroleumsvirksomheten (Gul bok 1996, s.*16). Bevilgningene over departementets *ordinære* kapitler reduseres imidlertid også med 6,7 prosent. Dette skyldes flere forhold. Blant annet foreslås en viss reduksjon under Programkategori 17.20 Forskning og utvikling, særlig i bevilgningene til Norges forskningsråd og offentlige forsknings- og utviklingskontrakter.

Statens utgifter til forskning og høyere utdanning finnes på en rekke kapitler i budsjettet. Det meste av bevilgningene til høyere utdanning er samlet under Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementets (KUF) budsjett, men utgiftene til Norges landbrukshøgskole (NLH) og Norges veterinærhøgskole (NVH) bevilges over Landbruksdepartementets. Det arbeides riktignok med overføring av forvaltningsansvaret for også disse lærestedene til KUF (St.prp. nr. 1 KUF, s. 144). FoU-bevilgningene er spredt på om lag 140 budsjettkapitler, og samtlige departementer har kapitler med FoU-innhold på sine budsjetter. Finansieringen av Norges forskningsråd skjer også over flere departementer. Disse forholdene kommer vi nærmere tilbake til under kapitlene 3 og 4.

Tabell 2.2

Utgifter over statsbudsjettet i 1996, eksklusive Statens petroleumsfond, etter departementenes forvaltningsområder samlet, og herav over departementenes ordinære budsjettkapitler. Mill kroner. Prosentvis endring fra vedtatt budsjett (S III) 1995.

	Departementenes forvaltningsområder samlet ¹		Herav over departementenes ordinære budsjettkapitler ²	
	Mill. kroner 1996	Endring fra S III 1995 (%)	Mill. kroner 1996	Endring fra S III 1995 (%)
Utenriksdep.	11446	4,6	11386	4,6
Kirke-, utd.- og forskn.dep.	24972	-2,8	18413	6,3
Kulturdep.	2860	3,0	2860	3,0
Justisdep.	8451	5,6	8415	5,8
Kommunal- og arbeidsdep.	60468	-2,9	43041	-0,5
Sosial- og helsedep.	124945	5,7	15884	10,9
Barne- og familiedep.	22227	1,8	16356	1,4
Nærings- og energidep.	4068 ³	-69,7	3984	-6,7
Fiskeridep.	1743	-3,8	1595	-0,6
Landbruksdep.	14587	-11,1	14463	-10,7
Samferdselsdep.	23221	19,2	20616	20,2
Miljøverndep.	2566	-1,0	2550	-1,2
Administrasjonsdep.	9561	5,1	8126	6,9
Finans- og tolldep.	100057	98,7	77089	148,7
Forsvarsdep.	24123	1,7	24123	1,7
Ymse utgifter	7576	17,0
Sum utgifter	442870	12,7

Tabellnoter:

- ¹ Utgifter til statsbankene, statlig petroleumsvirksomhet, statens forretningsdrift og Folketrygden er fordelt ut på departementene. Jf. Gul bok 1996 (Tabell 2.2, s*16).
- ² Utgifter til statsbankene, statlig petroleumsvirksomhet, statens forretningsdrift og Folketrygden er holdt utenom utgiftene under det enkelte departement. Jf. Gul bok 1996 (Oversikt, s.2).
- ³ Tallet for Nærings- og energidepartementet er ikke sammenlignbart med tidligere år.

2.3 FoU-bevilgningene

Regjeringen bryter denne gang med praksis de senere årene ved ikke å omtale forskning og utviklingsarbeid (FoU) i Gul bok. FoU nevnes riktig nok under omtalen av enkelte andre fagdepartementer, og under omtalen av regional- og distriktpolitikken.

Den overordnede omtalen av FoU-området er i sin helhet flyttet til KUFs fagproposisjon. Med unntak av en kort henvisning til internasjonalt forskningssamarbeid nevnes imidlertid *ikke* FoU i omtalen av Regjeringens hovedprioriteringer i hovedinnledningen til KUF-proposisjonen (s.14). Under omtale av Regjeringens forskningspolitikk i samme heter det at:

Regjeringen gir høy prioritet til forskning, men legger vekt på at økningen i FoU-innsatsen de nærmeste årene i hovedsak bør skje i privat sektor. Den offentlige innsatsen bør i stor grad benyttes på en slik måte at den utløser privat innsats (St.prp. nr. 1 1995-96 KUF, s.8)

Generelt heter det at "Prioriteringer i budsjettforslaget for 1996 preges av konsolidering og videreføring av aktivitetsnivået" (s.14). Målsetningen for forskningspolitikken er skissert innledningsvis i omtalen av programkategori 7.70 Forskning:

Det viktigste målet for norsk forskning er å øke landets samlede kunnskapsnivå og løfte evnen til å vinne ny kunnskap. Gjennom dette skal forskningen bidra til å nå målene om økt sysselsetting og verdiskapning, bærekraftig utvikling og bedret livskvalitet, og økt kulturell forståelse.... (St.prp. nr. 1 1995-96 KUF, s. 222).

I tråd med den seneste forskningsmeldingen (St.meld. nr. 36 1992-93 Forskning for fellesskapet) heter det videre at Regjeringen prioriterer:

- forskerrekruttering og forskerutdanning
- grunnforskning, særlig i naturvitenskapelige, teknologiske og humanistiske fag
- næringsrettet forskning
- miljøvernforskning, herunder polarforskning

Dessuten legges det vekt på økt norsk deltakelse i internasjonalt forsknings-samarbeid, særlig EUs 4. rammeprogram for forskning og teknologisk utvikling (St.prp. nr. 1 1995-96 KUF, s.9)

Omtalen av FoU-budsjettet for 1996 er meget kortfattet. Under overskriften *Samlet budsjettforslag for forskning og for Norges forskningsråd* heter det:

Vel 140 kapitler på statsbudsjettet blir i større eller mindre grad brukt til å finansiere forskning. For hvert kapittel er det beregnet en forskningsandel. Denne gir et anslag over hvor stor del av bevilgningene som benyttes til å finansiere forskningsaktiviteter. Beregnet ved hjelp av slike forskningsandeler var bevilgningene til forskning i vedtatt statsbudsjett 8 584 mill kroner for 1995. I forslaget til statsbudsjett for 1996 utgjør bevilgningene til forskning 9 090 mill kroner. Dette gir en nominell vekst på 5,9 pst fra 1995 til 1996. (St.prp. nr. 1 1995-96 Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet, s. 230).

Hovedtall i Regjeringens forskningsbudsjett, som tidligere ble gjengitt i Gul bok, er denne gang presentert i tabells form i Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementets fagproposisjon (s.231). Utredningsinstituttet for forskning og høyere utdanning utarbeider årlig anslag for FoU-innholdet i statsbudsjettet bl.a. på grunnlag av siste tilgjengelige FoU-statistiske undersøkelser. Foreløpige tall fra denne analysen er gjengitt i tabell 2.3 nedenfor.

Utredningsinstituttets foreløpige gjennomgang av budsjettet for 1996 viser FoU-bevilgninger på vel 8,9 milliarder kroner *over departementenes budsjetter*, dvs. når statens forretningsdrift og statsbankene er holdt utenom. Dette innebærer en samlet kronevekst på nærmere 450 mill. kroner eller vel 5 prosent i forhold til vedtatt budsjett 1995. Korrigert for den generelle prisutviklingen i perioden gir dette en realvekst på vel 3 prosent. Dette vekstanslaget er noe lavere enn det Regjeringen opererer med i nevnte tabell i KUF-proposisjonen (s.231).

Mer enn tre fjerdedeler av den samlede kroneveksten i FoU-bevilgningene fra 1995 kommer over *KUFs budsjettkapitler*. Den nominelle veksten er særlig sterk for *universitetene*, som står for to tredjedeler av den samlede FoU-økningen over KUFs budsjett. Både lønns- og driftspostene økes. Disse vekstberegningene bør imidlertid *kvalifiseres* på enkelte punkter. For det første tas det ikke hensyn til at veksten ved universitetene i stor grad henger sammen med tildeling av nye studieplasser, og at disse i stor

grad gis som tilleggsbevilgninger etter at budsjettet er vedtatt. For det andre gis det også enkelte andre tilleggsbevilgninger (St. prp. nr.1 KUF, s. 131). For det tredje øker bruttobudsjetteringen av oppdragsmidler (se nedenfor under figur 2.1) mer enn totalbevilgningene under KUF. Korrigerer vi for disse forholdene reduseres veksten i anslåtte FoU-bevilgninger til universitetene til snaut 4 prosent. Dette gir en realvekst på i underkant av 2 prosent, gitt prisanslagene i Nasjonalbudsjettet 1996 (s.17). Innsparinger som skyldes manglende framdrift i enkelte byggeprosjekter i 1995 trekker riktig nok *litt* i motsatt retning.

Disse forholdene vil også få virkning for de *samlede FoU-bevilgningene*. FoU-bevilgningene over departementenes ordinære budsjetter reduseres med om lag to prosentpoeng, dvs. at vekstanslaget på vel 5 prosent reduseres til vel 3 prosent. Realveksten i FoU-bevilgningene blir da i overkant av 1 prosent.

Det er også vekst i midlene til internasjonalt forskningssamarbeid, hvilket i hovedsak henger sammen med EUs rammeprogram for forskning. Ellers øker departementets tilskuddsbevilgning til Norges forskningsråd (kap. 285) med vel 50 millioner. Forklaringen på en betydelig del av denne økningen er imidlertid at 29 mill. kroner av midlene til EU-forskning overføres fra et annet kapittel (kap. 288). KUF oppgir at veksten delvis finansieres med anslått økte overskudd av statlige spill.

Det som ellers er mest iøynefallende ved FoU-bevilgningene i årets budsjettforslag er nedgangen under *Nærings- og energidepartementets (NOE)* budsjett. Her er det to hovedforklaringer. For det første reduseres NOEs bevilgning til Norges forskningsråd med over 50 mill. kroner i forhold til 1995. For det andre reduseres bevilgningene til offentlige forsknings- og utviklingskontrakter (OFU) med nærmere 40 mill. kroner. Bevilgningene til begge disse tiltakene ble for øvrig kraftig økt under budsjettbehandlingen sist (henholdsvis 99 mill. kroner og 59 mill. kroner); OFU-kontraktene ble riktignok senere noe redusert gjennom ekstraordinære innstramningstiltak.

Den sterke prosentvise veksten under Samferdselsdepartementet skyldes i hovedsak et nytt forskningsprogram om telekommunikasjoner i regi av Norges forskningsråd.

Tabell 2.3 Anslåtte FoU-bevilgninger i vedtatt statsbudsjett for 1995 (Budsjett-innst. S. III 1994-95) og forslag til statsbudsjett for 1996 (St.prp.nr.1 1995-96), etter departement. Mill. kroner. Endringer i prosent.

Departement	SIII 1995	Forslag 1996	%-vis endring
Utenriksdep	237	258	+ 9
Kirke-, utdannings- og forskningsdep	3839	4191	+ 9
Kulturdep	51	52	+ 3
Justisdep	6	6	+ 3
Kommunal- og arbeidsdep	151	165	+ 9
Sosial- og helsedep	466	475	+ 2
Barne- og familiedep	38	40	+ 6
Nærings- og energidep	1509	1417	- 6
Fiskeriddep	417	456	+ 9
Landbruksdep	686	705	+ 3
Samferdselsdep	82	98	+ 20
Miljøverndep	362	382	+ 6
Administrasjonsdep ¹	150	162	+ 8
Finans- og tolldep	64	69	+ 9
Forsvarsdep	429	455	+ 6
Totalt departementer	8484	8931	+ 5
Statens forretningsdrift/ Statsbankene ²	233
Totalt	8717

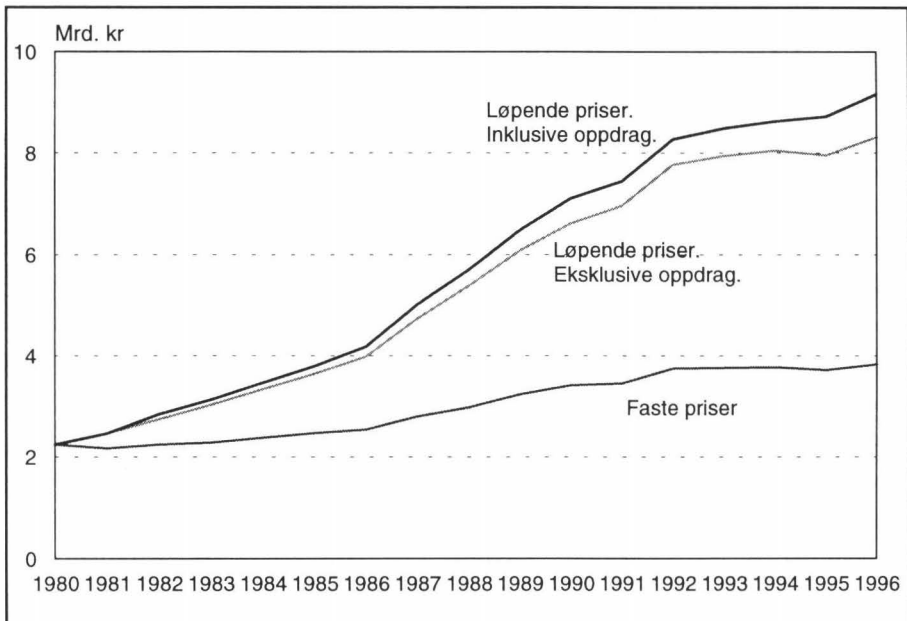
Tabellnoter:

¹ FoU-bevilgninger under Administrasjonsdepartementet inkluderer sentralt innbetalte arbeidsgivertilskudd til Statens pensjonskasse.

² Beregninger for 1996 er ikke ferdigstilt.

Beregningene ovenfor er *utelukkende basert på kontantbevilgninger over statsbudsjettet*. Det er ikke tatt hensyn til endringer i omfanget av tilsagnsfullmakter. For å vurdere budsjettets virkninger for FoU-aktiviteten må bl.a. kontantbevilgninger, tilsagnsfullmakter og likviditet ses i sammenheng. Noen slike beregninger for Norges forskningsråds vedkommende er gjort i kapittel 4 nedenfor.

Figur 2.1 og 2.2 viser utviklingen i utvalgte indikatorer for anslåtte FoU-bevilgninger over statsbudsjettet i perioden 1980-96, *inklusive statens*

Figur 2.1 FoU-bevilgninger over statsbudsjettet 1980-95 i løpende priser, inklusive og eksklusive oppdrag, og i faste priser. Milliarder kroner.

*forretningsdrift og statsbankene.*¹ FoU-beløpene fram til og med 1995 er basert på gjennomgangen av de vedtatte statsbudsjettene (SIII). FoU-beløpet for 1996 er basert på Utredningsinstituttets foreløpige gjennomgang av Regjeringens forslag til statsbudsjett. Tilleggsbevilgninger, innsparinger eller omdisponeringer, som kommer til etter at budsjettet er vedtatt inngår ikke i figurene. Den faktiske FoU-innsatsen måles i ettertid og framgår av den nasjonale FoU-statistikken, som publiseres hvert annet år.

Et kompliserende forhold i forbindelse med sammenligningsgrunnlaget, dvs. fjorårsbudsjettet, er at tallene i Budsjett-innst. S. III (1994-95) ikke er helt i overensstemmelse med Stortingets endelige vedtak. Gjennom et såkalt *romertallsvedtak* ble alle lønnspostene i budsjettet justert. Dette er det korrigert for i Gul bok 1996:

Vedtatt budsjett (S III) for 1995 er i denne proposisjonen justert i tråd med fullmakt gitt Finansdepartementet i Budsjett-innst. S II (1994-95)

¹ Vi forutsetter her samme nivå for disse midlene som i 1995, da beregninger for 1996 ikke er ferdigstilt.

Om reduksjon av lønnsbevilgninger som følge av redusert arbeidsgiveravgift (Gul bok 1996, s.*9).

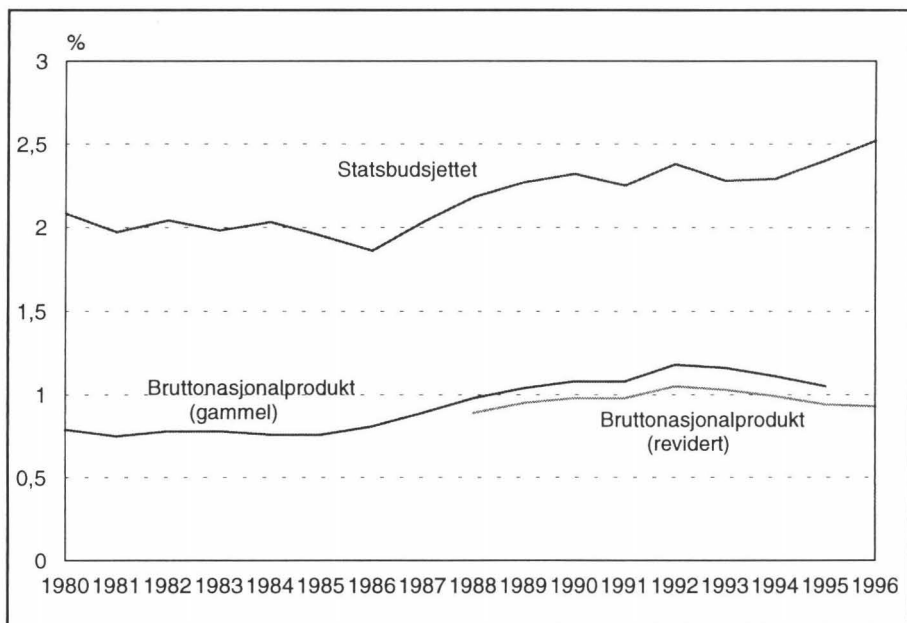
I fagproposisjonene er det imidlertid en viss inkonsistens, m.h.t. hvorvidt S III-tallene er justert. Utredningsinstituttets 1995-tall er ikke justert for dette forholdet. FoU-effekten ligger etter våre beregninger rundt 3 mill. kroner, hvorav to tredjedeler berører KUFs budsjett. Noen nevneverdig effekt for vekstberegningene på dette aggregeringsnivået har følgelig ikke denne justeringen. Romertallsvedtakenes betydning er for øvrig understreket i Gul bok 1996 (s.*34), og de er denne gangen, på et par unntak nær, samlet her etter kapitteloversikten.

I *løpende priser* økte FoU-bevilgningene jevnt gjennom hele perioden fram til 1990, men veksten var noe sterkere fra 1986 (jf. Figur 2.1). Den noe lavere veksten i 1991-budsjettet ble til en viss grad kompensert i 1992-budsjettet. I budsjettene for 1993-95 flatet FoU-bevilgningene ut. 1996-budsjettet gir på ny en viss vekst i FoU-bevilgningene. Denne utviklingen blir enda tydeligere om man ser på FoU-utgiftene målt i *faste priser*.

I figuren sammenlignes også utviklingen i FoU-bevilgningene *med og uten oppdrag*. Veksten i FoU-bevilgningene fra 1995 til 1996 er sterkere enn tidligere år enten man inkluderer oppdragene eller ikke. Oppdragene vokser imidlertid også denne gangen noe sterkere enn de øvrige utgiftspostene. Den samlede veksten i FoU-bevilgningene reduseres med om lag et halvt prosentpoeng om oppdragene holdes utenom beregningen. Utgiftsføring av institusjonenes oppdragsinntekter i statsbudsjettet henger sammen med *bruttobudsjetteringsprinsippet* i Staten, og har økt i omfang de senere årene. Formålet har bl.a. vært å øke overensstemmelsen mellom institusjonenes utgifter slik de presenteres i statsbudsjettet og slik de framstår i institusjonenes årsmeldinger o.l. Dette er en teknisk oppjustering som har skjedd uten at oppdragsinntektene ved institusjonene har økt tilsvarende, og dessuten uten at statsbudsjettallene for foregående år er oppjustert. Dette medfører en kunstig oppblåsing av budsjettets utgiftsside, som skyldes at tallene strengt tatt ikke er sammenlignbare fra et år til det neste.²

² For en nærmere redegjørelse for problemene rundt bruttobudsjettering av oppdragsmidler, se Ole Wiig: Forskning og utviklingsarbeid. Bevilgninger over statsbudsjettet 1980-95, Rapport 5/95 fra Utredningsinstituttet for forskning og høyere utdanning, s. 31 ff.

1996-budsjettet innebærer at FoU-bevilgningenes *andel av statsbudsjettets samlede utgifter* (eksklusive lånetransaksjoner og Statens petroleumsfond) øker til vel 2½ prosent, som er ny rekord for denne indikatoren (jf. Figur 2.2). Andelen viste en ujevn, men synkende tendens i perioden 1980-86. Deretter viser figuren jevn, men avtagende vekst fram til det svake 1991-budsjettet, som innebar nedgang i FoU-andelen. Etter en foreløpig toppnotering (2,4 prosent) i 1992, falt andelen igjen med de relativt svake FoU-budsjettene for 1993 og 1994. At andelen av samlede bevilgninger over statsbudsjettet gikk opp igjen i 1995 skyldtes først og fremst at budsjettets totalutgifter nominelt gikk ned, dvs. at bevilgninger til andre formål gjennomsnittlig hadde en svakere utvikling enn FoU. Det samme kan til en viss grad anføres som forklaring på den sterke økningen i 1996.

Figur 2.2

FoU-bevilgninger over statsbudsjettet 1980-96 som andel av totale bevilgninger over statsbudsjettet (eksklusive lånetransaksjoner og overføringer til statens petroleumsfond) og som andel av bruttonasjonalproduktet (BNP) etter gamle (1980-95) og reviderte (1988-96) beregningsmetoder. Prosent.

Figur 2.2 viser dessuten to kurver for *FoU-bevilgningenes andel av brutto-nasjonalproduktet (BNP)*. Dette skyldes Statistisk sentralbyrås *totalrevisjon av norske nasjonalregnskapstall*³, for å bringe dem i overensstemmelse med internasjonale standarder. I praksis innebærer dette at BNP-tallene er oppjustert med i størrelsesorden 10 prosent. Statistisk sentralbyrås reviderte tall går imidlertid foreløpig ikke lenger tilbake enn 1988. På den annen side oppdateres heller ikke den gamle tallserien; 1996-tall etter gammel standard finnes f.eks. ikke i Nasjonalbudsjettet for 1996. Vi har derfor valgt å presentere andeler basert på både gammel og ny standard.

Revisjonen medfører at FoU-bevilgningenes andel av BNP reduseres med rundt et tiendedels prosentpoeng. Figuren viser at de to kurvene utvikler seg relativt parallelt i den perioden det finnes tall for begge. Indikatoren viser relativt sterk men avtagende vekst i perioden 1986-90, etterfulgt av en viss nedgang med det relativt svake 1991-budsjettet. 1992 er et toppår også for denne indikatoren. Da passeres 1-prosentgrensen også om andelen baseres på de reviderte BNP-tallene, men veksten flatet noe ut etter dette. En sammenligning basert på 1993-tall viser for øvrig at Norge på den tiden var på topp blant OECD-landene m.h.t. sivile FoU-bevilgningers andel av BNP.⁴ Til forskjell fra statsbudsjettandelen går imidlertid FoU-bevilgningenes andel av BNP jevnt nedover etter 1992. Dette er forsåvidt konsistent med Regjeringens målsetning om at veksten i statsbudsjettets utgifter skal være lavere enn veksten i BNP for Fastlands-Norge, som også får virkning for FoU-bevilgningene. Veksten i FoU-bevilgningene i 1996-budsjettet er bare sterk nok til å bidra til en viss utflating av den nedadgående trenden i FoU-bevilgningenes andel av BNP de senere årene.

³ Se St.meld. nr 1 (1995-96) Nasjonalbudsjettet 1996, s.34; Ukens statistikk 27/1995, Statistisk sentralbyrå.

⁴ Se Ole Wiig: Forskning og utviklingsarbeid. Bevilgninger over statsbudsjettet 1980-95, Rapport 5/95 fra Utredningsinstituttet for forskning og høyere utdanning, s. 21/22.

3 Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet

3.1 Totale bevilgningsforslag til universiteter, høyskoler og forskning

Bevilgningene til høyere utdanning og forskning er fordelt på en rekke kapitler i budsjettforslaget. Vi deler her kapitlene i *to hovedkategorier*:

- A. Universiteter og høyskoler
- B. Forskning

Gruppe A, programkategorien "Høgre utdanning", omfatter universiteter og vitenskapelige høyskoler. (A.1. Universitetssektoren) og statlige og private høyskoler (A.2 Høyskolesektoren). Gruppe B; programkategorien "Forskning" omfatter bevilgningene til Norges forskningsråd, statlige og private forskningsinstitutter med grunnfinansiering fra KUF, samt internasjonale vitenskapelige samarbeidstiltak.

Tabell 3.1 Bevilgninger til universiteter, høyskoler og forskning under Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementets budsjett for 1995 og 1996. Mill. kr.

Hovedkategori	SIII 1995	Forslag 1996	%- endring
A. Universiteter og høyskoler	10.089,4	10.819,8	7,2
A.1 Universitetssektoren	5.668,1	6.284,7	10,8
A.2 Høyskolesektoren	4.421,3	4.535,1	2,5
B. Programkategorien "Forskning"	1.089,9	1.172,4	7,6
Totalt	11.179,3	11.992,2	7,3

Tabell 3.1 viser budsjettforslagene for de enkelte kategorier. Samlet utgjør bevilgningene over 12 milliarder kr for 1996. Dette er en nominell økning på 7,3 prosent i forhold til vedtatt budsjett (SIII) for 1995. Bevilgningene til universiteter og høyskoler foreslås økt med 730 mill. kroner sammen-

lignet med vedtatt budsjett for 1995. Dette er en økning på 7,2 prosent. I denne summen inngår en økning på 94 mill. kr. til bygg.

Veksten i bevilgningene til universitetssektoren er 10,8 prosent, mens den er 2,5 prosent for høgskolesektoren. Korrigert for tilleggsbevilgninger i forbindelse med nye studieplasser i 1995, og for at enkelte institusjoner blir overført fra høgskolesektoren til universitetssektoren, blir veksten 5,7 prosent for universitetssektoren og 1,8 prosent for høgskolesektoren. Nærmere omtale er gitt i kapittel 3.3 og 3.4 nedenfor.

Til programkategorien "Forskning" er bevilgningen for 1996 på 1.172 mill. kr. Dette gir en nominell vekst på 7,6 prosent sammenlignet med vedtatt budsjett for 1995. Veksten for programkategorien skyldes i stor grad satsingen på EUs nye forskningsprogrammer, se for øvrig kapittel 3.5 nedenfor.

Departementet prioriterer følgende områder:

- Grunnskolereformen - bl.a investeringstilskudd til kommunene og etterutdanning
- Reform 94 - bl.a. etterutdanning og fagopplæring
- Videreføring av studieplasser og nye stillinger ved universiteter og høgskoler
- Internasjonalt forsknings- og utdanningssamarbeid
- Oppfølging av IT-planen i utdanningssektoren

Noen av de viktigste nyhetene i KUFs budsjettforslag er:

- Lov om universiteter og høgskoler som trer i kraft fra 1. januar 1996
- Opprettelsen av Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet (NTNU)
- Omorganisering av de kunstfaglige høgskolene
- Sammenslåing av de sosialpolitiske instituttene: Institutt for anvendt sosialvitenskapelig forskning (INAS), Norsk gerontologisk institutt (NGI), Barnevernets utviklingssenter (BVU) og Program for ungdomsforskning til et institutt
- Etablering av en stiftelse som skal knytte sammen utenrikspolitiske forskningsmiljøer i Oslo-regionen

3.2 KUFs premisser for budsjettforslaget

Den framtidige politikken på de mest sentrale områdene er fastlagt gjennom Innst. S.nr 230 (1990) og St.meld. nr 40 (1990-91) Fra visjon til virke - Om høgre utdanning.

Mål for politikken i sektoren formuleres som følger:

- å bidra til at befolkningens evner og anlegg blir brukt på en måte som ivaretar det enkelte individs interesser og imøtekommer samfunnets behov for høyt utdannet arbeidskraft
- å heve kvaliteten i høgre utdanning og forskning
- å legge til rette for at studiesøkere får lik rett til utdanning
- å skape gode vilkår ved lærestedene til å utvikle og formidle ny kunnskap
- å utnytte ressursene i sektoren bedre
- å redusere den tiden studentene bruker på å fullføre studiene, slik at faktisk studietid i større grad samsvarer med normert tid
- å legge til rette for økt internasjonalt samarbeid innenfor høgre utdanning og forskning

Norgesnett

Universitetssektoren har utredet problemstillinger omkring innpassings- og overgangsordninger i Norgesnett. De statlige høgskolene har vært bedt om å fremme forslag til fagprofil og knutepunktfunksjoner. På grunnlag av forslagene og uttalelser fra Universitetsrådet og de sakkyndige rådene har Departementet gitt en tilbakemelding som dels trekker opp en del generelle rammer for etablering av nye fag, dels gir de enkelte høgskoler godkjenning på faglige satsingsområder og knutepunktfunksjoner. Universitetene er bedt om å drøfte fagprofilen ved eget lærested videre og komme med forslag til spesialisering og arbeidsfordeling seg imellom. Etableringen av Norgesnett krever på den ene siden tettere samarbeid mellom institusjonene, og på den andre siden klarere arbeidsdeling.

Bedret studiegjennomføring

Et økt antall studieplasser fører normalt til produksjon av flere ferdige kandidater. Flere studieplasser betyr imidlertid større utgifter. Departementet tar sikte på å øke gjennomstrømningen i utdanningen. Ved å forkorte den tiden den enkelte student er i utdanningssystemet oppnår man å gi plass til flere studenter uten å øke utgiftene.

Ordningen med tildeling av midler etter ferdige kandidater videreføres med samme beløp som i 1995, 8.000 kroner for hver mannlig hovedfagskandidat, 12.000 kroner for hver kvinnelig kandidat og 30.000 kroner for hver doktorand.

Forbedret studiekvalitet er et middel for å oppnå bedre gjennomstrømning. I en treårsperiode fra høsten 1992 har Departementet bevilget midler til studieforbedrende tiltak ved Universitetene. Departementets finansiering av de studieforbedrende tiltakene ble avsluttet i 1995, men det forutsettes at arbeidet fortsettes innenfor universitetenes budsjettammer.

Departementet går inn for å videreføre prøveordningen med tre-termins studieordning for studier der gjennomføringen har vært god.

For å sikre at utdanningskapasiteten blir best mulig utnyttet, ble prosjektet Samordnet opptak etablert i 1995. Søkere til statlige høyskoler og enkelte private høyskoler kan oppgi inntil 15 prioriterte studieønsker på ett søknadsskjema. Søknadene vurderes ved lærestedene, men hver søker får bare ett tilbud om studieplass. Fra og med 1996 er det besluttet at også universitetene og de vitenskapelige høyskolene skal delta i det samordnede opptaket.

Økonomiske incentiver skal også anspore universitetene til å forbedre gjennomstrømningen. En del av bevilgningene til universitetene blir fordelt på grunnlag av vektallsproduksjonen. I 1993 og 1994 var dette beløpet 100 mill. kroner. Det økte til 150 mill. kroner i 1995, og for 1996 er det foreslått at 200 mill. kr. skal fordeles på grunnlag av vektallsproduksjonen.

Personalpolitikk

Departementet har innført ny stillingsstruktur for tilsatte i undervisnings- og forskningsstillinger ved universiteter og høyskoler, og har fastsatt reglement for opprykk til førsteamanuensis, førstelektor og førstebibliotekar. Kompetansekravene er de samme innenfor en stillingskategori både ved universiteter og høyskoler.

Rekrutteringsstipendprogrammet er ifølge departementet et viktig hjelpemiddel til å rekruttere kvalifiserte fagfolk. Institusjonene må legge

forholdene til rette for at flere kvinner kan bli kvalifisert for undervisnings- og forskningsstillinger, særlig på høgre nivå. Departementet viser til at Stortinget ved behandlingen av lov om universiteter og høgskoler ga styrene mulighet til å bestemme at en undervisnings- og forskningsstilling skal kunne kunngjøres for det underrepresenterte kjønn.

For øvrig gir Departementet uttrykk for at det er et ansvar for institusjonens ledelse å sikre omfang og kvalitet i utdanningstilbudene uten at dette går utover de ansattes forskningsinnsats (s.143).

Sterk vekst i internasjonalt samarbeid

Norge deltar i alle EUs programmer på utdanningsområdet fra 1. januar 1995. Departementet understreker at det er viktig at institusjonene i universitets- og høgskolesektoren i størst mulig grad benytter de mulighetene som EUs utdanningsprogrammer gir. Departementet vil gå inn for at flere studenter skal ta et høgre gradsstudium i utlandet etter at de har fått grunnutdanning ved universiteter og høgskoler i Norge.

Studieplasser - usikker utvikling

Antall studenter økte fra 138.000 i 1991 til 170.000 i 1995. Departementet ser det som viktig at det blir lagt vekt på nye studenters studieønsker og fremtidig arbeidsmarked for ferdige kandidater ved dimensjonering av de ulike studietilbudene i sektoren.

Veksten i antallet kvalifiserte søkere til høgre utdanning stagnerte fra 1993 til 1994, og ble redusert med om lag 10.000 fra 1994 til 1995. Antall søkere uten tilbud ble redusert fra over 31.000 i 1994 til 17.000 i 1995.

Det ble opprettet om lag 6.200 nye studieplasser i 1995. Departementet har videreført midler til 5.200 av disse i 1996. Det totale måltallet for universiteter og høgskoler blir dermed redusert fra 155.345 til 154.345 studieplasser. Departementet vil imidlertid komme tilbake til opptakskapasiteten ved universiteter og høgskoler i Revidert nasjonalbudsjett for 1996.

Studiefinansiering og studentvelferd

Departementet foreslår en reduksjon på 20,9 prosent for programkategori 07.90 "Stipend og sosiale formål". Totalt foreslås det for 1996 6.826 mill. kroner, hvorav 6.566 mill. går til Statens lånekasse for utdanning. Reduksjonen skyldes hovedsakelig at den ekstraordinære bevilgningen i 1995 på 2.000 mill. kroner i 1995 til tap på utlån er redusert til 210 mill. kroner i 1996.

Departementet uttaler at hoveddelen av den offentlige støtten skal ligge i utdanningsfasen gjennom rentefritak i studietiden og høy stipendandel. Studielån, dvs. grunnbeløp og bostøtte, vil øke med 2 prosent, dvs. det samme som antatt prisstigning. Stipendandelen, for enslige, borteboende, er 24 prosent i undervisningsåret 1995-96, mens målsettingen er 30 prosent på sikt.

Renta på studielån er uendret, 8,5 prosent for lån som har løpt 7 år eller mer i 1995 og 7,5 prosent for lån som har vært rentebærende i inntil 7 år i 1995 i henhold til Stortingsvedtak. En tar sikte på å innføre en ordning med kvartalsvise innbetalinger av lån til Statens lånekasse for utdanning fra 1. juli 1996. Ordningen med ettergivelse av studielån etter fullføring av langvarige studier foreslås opprettholdt.

Det er foreslått et tilskudd til bygging av 325 nye studentboliger.

Mange nye stillinger ved universitetene

Som en følge av det store antallet studieplasser som ble opprettet i 1995, foreslår Departementet å opprette 523 nye faste stillinger i universitets- og høgskolesektoren i 1996. Av disse er 39 professorater. I tillegg kommer 200 nye oppdragsstillinger (bl.a. 100 ved Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet, 25 ved Universitetet i Tromsø og 10 ved Norges Handelshøyskole).

De fleste utdanningsinstitusjonene har samarbeidsavtaler med næringslivet, arbeidsmarkedsetaten eller andre offentlige etater om undervisning eller forskning på oppdragsbasis. Departementet legger vekt på at det blir tilrettelagt flere utdanningstilbud, og særlig for ansatte i mindre bedrifter. Oppdragsstillingene vil være midlertidige, etter som tilsetning i slike stillinger gjelder bare for den tiden den eksterne finansieringskilden dekker lønnsutgiftene.

Til Universitetet i Oslo er det foreslått 155 nye stillinger, til Universitetet i Bergen 91, til Norges teknisk-naturvitenskapelig universitet 91, til Universitetet i Tromsø 50, og til Norges Idrettshøgskole 5. Alle disse stillingene er knyttet til fordelingen av nye studieplasser i 1995. Ved Universitetet i Tromsø foreslås i tillegg opprettet 11 stillinger i forbindelse med videre oppbygging av psykologstudiet.

Til statlige høgskoler er det foreslått opprettet 115 nye stillinger. I tillegg kommer 15 nye oppdragsstillinger. På bakgrunn av at universitetene og høgskolene fra 1. februar 1995 har fått en felles stillingsstruktur for undervisnings- og forskningsstillinger, forutsetter departementet i budsjett-

forslaget for 1996 at ledige høgskoledosentstillinger ved de statlige høgskolene omgjøres til professorstillinger. Det forutsettes her at den enkelte høgskole dekker merkostnadene innenfor sin budsjettamme.

Omorganiseringer - universiteter og høgskoler

Ny felles lov for universiteter og høgskoler ble sanksjonert i statsråd 12. mai 1995 og trer i kraft fra 1. januar 1996. Loven gir et felles rammeverk for universiteter, vitenskapelige høgskoler og statlige høgskoler med hensyn til regulering av forhold som gjelder studentenes og institusjonenes interne styring og organisering. Loven legger stor myndighet til styret for det enkelte lærestedet.

Det arbeides med overføring av forvaltningsansvaret for Norges landbrukshøgskole (NLH) og Norges Veterinærhøgskole (NVH) til KUF fra Landbruksdepartementet. Landbruksdepartementet legger fram et eget tilleggsnummer til St.prp.nr. 1 (1995-96) om saken.

I forbindelse med behandlingen av lov om universiteter og høgskoler vedtok Stortinget at Universitetet i Trondheim inklusive Norges tekniske høgskole skal omorganiseres til Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet (NTNU). Fagprofil og organisasjonsmodell utredes av et utvalg som skal legge fram sin innstilling 15. oktober 1995.

Det opprettes et utdanningsvitenskapelig fakultet ved Universitetet i Oslo fra 1. januar 1996. Fakultetet skal omfatte de pedagogiske fagmiljøene ved universitetet.

Det foregår et arbeid med omorganisering av de kunstfaglige utdanningene. En tar bl.a. sikte på en samorganisering av konservatorieutdanningen ved Høgskolen i Oslo med Norges musikkhøgskole.

Integreringen av konservatorie- og billedkunstutdanningene i Trondheim som en del av Universitetet i Trondheim har vært utredet av et utvalg, men må vurderes på nytt i forbindelse med omorganiseringen til Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet. Samorganiseringen vil skje fra 1. januar 1996.

Det er i 1995 opprettet et Grieg-akademi i Bergen. Dette er etablert ved at det tidligere Bergen musikkonservatorium er overført fra Høgskolen i Bergen til universitetet, hvor det inngår i det musikkfaglige miljøet.

Et utvalg utreder også samorganisering av Statens høgskole for kunsthåndverk og design (SHKD) og Vestlandets kunstakademi (VKA) til ny kunstfaghøgskole i Bergen, og Statens håndverks- og kunstindustriskole

(SHKS), Statens kunsthøgskole (SKA) og tre scenekunsthøgskoler til en ny kunstfaghøgskole i Oslo. Denne vil bli opprettet fra studieåret 1996/97.

Departementet foreslår at det opprettes film- og fjernsynsutdanning ved Høgskolen i Lillehammer fra undervisningsåret 1996/97. Utdanningen skal være treårig og ha spesialiseringsretninger for lyd, foto regi, produksjon, redigering og manus.

Departementet tar også sikte på å starte opp en treårig grunnutdanning i figurteater fra høsten 1996. Dukketeaterakademiet fortsetter som egen stiftelse i en interimperiode, og vil senere bli tilknyttet Høgskolen i Østfold.

Omorganiseringer - forskningsinstitusjoner

I KUFs budsjett blir det lagt fram forslag om at Institutt for sosialforskning (INAS), Norsk gerontologisk institutt (NGI), Barnevernets utviklingscenter (BVU) og Program for ungdomsforskning slås sammen til et institutt i løpet av 1996. Det nye instituttet vil ifølge departementet bli organisert som et forvaltningsorgan med særskilte fullmakter.

Det foreslås også etablert en stiftelse, som får i oppgave å knytte sammen utenrikspolitiske forskningsmiljøer i Oslo-regionen. Stiftelsen Norsk senter for internasjonale studier (NOSIS) vil omfatte Norsk utenrikspolitisk institutt (NUPI), Institutt for fredsforskning (PRIO), Europa-programmet, Fridtjof Nansens Institutt (FNI) og Senter for internasjonal klima- og energipolitisk forskning (CICERO).

KUFs omtale av forskning

Innenfor Regjeringens prioriteringer innen forskning gir KUF uttrykk for at departementet, gjennom bevilgningene over kategori 07.70, har et særskilt ansvar for følgende mål:

- kvalitet og fornyelse i norsk grunnforskning
- tilstrekkelig og effektiv forskerrekuttering av høy kvalitet
- styrket deltakelse i internasjonalt forskningssamarbeid for å fremme kvalitet og utbytte
- bedre og mer effektive forskningsmiljøer innenfor samfunnsforskning
- at Norges forskningsråd som organisasjon kan fungere som et tjenlig virkemiddel for å gjennomføre Regjeringens forskningspolitikk

Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet har et særlig ansvar for å samordne den nasjonale forskningsinnsatsen og forskningspolitikken. En stor del av de statlige bevilgningene til FoU blir kanalisert over kapitlene på KUFs budsjett.

Det internasjonale samarbeidet blir vektlagt i årets budsjett. Bevilgningene til EUs fjerde rammeprogram legger beslag på det meste av de økende midlene til forskning. Departementets prioriteringer kommer ellers til uttrykk gjennom øremerking av midler som blir kanalisert gjennom Norges forskningsråd. Størrelsen på midler til bl.a. humanistisk, naturvitenskapelig og teknologisk grunnforskning ble for første gang spesifisert i budsjettet for 1995. Dette er fulgt opp i budsjettet for 1996 hvor det blir angitt minstepeløp for hvor mye som skal brukes på de enkelte satsingsområder, og også hvordan midlene skal brukes (Se Kapittel 4).

3.3 Universitetssektoren (A.1)

Bevilgninger etter hovedposter

Tabell 3.2 viser budsjettforslaget for universitetssektoren *fordelt på hovedposter*. I løpende priser foreslås de totale bevilgninger til lønnsutgifter eksklusive oppdrag økt med 10,4 prosent sammenlignet med vedtatt budsjett for 1995. Målt i faste priser gir dette en reell vekst på 3,3 prosent.

Kapitalutgiftene (bygg/utstyr) får en reell vekst på 39,0 prosent. Denne veksten må ses i sammenheng med at det var en reell nedgang på 57,2 prosent fra 1994 til 1995. Det har vært en stor reduksjon i bevilgningene til vitenskapelig utstyr de siste åra. I vedtatt budsjett for 1993 ble det bevilget 297,6 mill. kroner til vitenskapelig utstyr. Det ble en reduksjon til 210,3 mill. kroner i vedtatt budsjett for 1994, og til 123,7 mill. kroner i 1995. Det er foretatt en ytterligere reduksjon til 113,9 mill. kroner i henhold til forslaget for 1996. I lys av universitetenes og Norges forskningsråds årelange kamp for å få nødvendige midler til å oppgradere tungt vitenskapelig utstyr må dette sies å være lave tall. På den annen side er det øremerket 35 mill. kroner til økt satsing på vitenskapelig utstyr innenfor bevilgningene til Norges forskningsråd.

Lønnsposten får etter våre beregninger en reell vekst på 2,3 prosent, mens driftsutgiftene har en reell nedgang på 1,8 prosent.

Samlet viser driftsutgiftene en reell vekst på 1,0 prosent.

Tabell 3.2 Hovedposter i budsjettet for universitetssektoren under Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet for 1995 og 1996. Mill. kr.

Utgiftskategorier	SIII 1995	Forslag 1996	% -endring	
			Nominelt	Reelt ¹
Lønn og godtgjørelse	3.185,1	3.533,5	10,9	2,3
Annen drift ekskl. oppdrag	1.610,8	1.718,4	6,6	-1,8
Sum driftsutgifter	4.796,0	5.251,9	9,5	1,0
Bygg/utstyr	386,4	472,7	22,3	39,0
<i>Herav vit. utstyr (post 45)</i>	<i>123,7</i>	<i>113,9</i>	<i>-7,9</i>	<i>-9,8</i>
Sum uten oppdrag	5.182,5	5.724,6	10,4	3,3
Oppdrag	485,7	560,1	15,3	11,9
Totalt	5.668,1	6.284,7	10,8	4,0

- 1 I beregningen er det korrigert for:
- tilleggsbevilgninger i forbindelse med opprettelse av nye studieplasser i 1995
 - forventet prisstigning fra 1995 til 1996 på vel 2,0 prosent
 - lønnsregulering i 1995
 - reduserte byggebevilgninger på 53,0 mill.kr.
 - overføring og sammenslåing av enkeltinstitusjoner fra høyskolesektoren til universitetssektoren i 1996

De enkelte institusjoner

Tabell 3.3 viser de totale bevilgninger, kapital- og driftsbevilgninger, fordelt på de enkelte institusjoner i universitetssektoren. Mens kapitalutgiftene gir et bilde av tilgangen på nye undervisnings- og forskningsressurser i form av bygninger, større utstyrsenheter o.l., gir driftsutgiftene et bilde av aktivitetsnivået ved institusjonene. Driftsutgiftene inkluderer bruttoutgifter til oppdrag, dvs. totale utgifter hvor det ikke er justert for forventede inntekter av oppdrag.

Som det framgår av tabellen er det tildels store forskjeller i veksten mellom de enkelte lærestedene. Dette skyldes i første rekke variasjoner i byggebevilgningene.

Tabell 3.3 Bevilgninger til de enkelte kapitler under universitetssektoren fordelt på kapital- og driftsutgifter i 1995 og 1996 Mill. kr.²

Kap.	Lærested	SIII 1995			Forslag 1996			% -endring		
		Total	Kapital	Drift	Total	Kapital	Drift	Total	Kapital	Drift
260	Universitetet i Oslo	1 864,4	108,3	1 756,1	2 030,4	138,9	1 891,5	8,9	28,4	7,7
	<i>ekskl. oppdrag</i>	<i>1 661,8</i>	<i>108,2</i>	<i>1 553,6</i>	<i>1 827,9</i>	<i>139,0</i>	<i>1 689,0</i>	<i>10,0</i>	<i>28,4</i>	<i>8,7</i>
261	Universitetet i Bergen	1 065,0	112,5	952,6	1 299,2	228,9	1 070,4	22,0	103,5	12,4
	<i>ekskl. oppdrag</i>	<i>948,8</i>	<i>112,5</i>	<i>836,3</i>	<i>1 163,0</i>	<i>228,8</i>	<i>934,1</i>	<i>22,6</i>	<i>103,5</i>	<i>11,7</i>
262	Norges teknisk-naturvit.	1 251,1	54,3	1 196,9	1 402,1	52,7	1 349,6	12,1	-2,8	12,7
	<i>ekskl. oppdrag</i>	<i>1 169,3</i>	<i>54,2</i>	<i>1 115,0</i>	<i>1 280,3</i>	<i>52,7</i>	<i>1 227,5</i>	<i>9,5</i>	<i>-2,8</i>	<i>10,1</i>
263	Universitetet i Tromsø	610,7	17,8	592,9	680,3	19,8	660,6	11,4	11,1	11,4
	<i>ekskl. oppdrag</i>	<i>535,0</i>	<i>17,8</i>	<i>517,2</i>	<i>594,7</i>	<i>19,8</i>	<i>574,9</i>	<i>11,1</i>	<i>11,1</i>	<i>11,2</i>
264	Norges Handelshøyskole	141,4	19,6	121,8	141,4	12,2	129,2	0,0	-38,3	6,2
265	Arkitekthøgskolen i Oslo	28,7	1,0	27,7	29,8	1,1	28,7	3,9	3,5	3,9
266	Statlige kunstakademier ¹	33,5	0,9	32,5	0,0	0,0	0,0	-100,0	-100,0	-100,0
268	Norges idrettshøgskole	65,5	9,7	55,8	66,5	4,6	61,9	1,5	-53,0	11,0
269	Norges musikkhøgskole	52,5	1,1	51,4	70,3	1,1	69,2	33,7	3,5	34,3
273	Statlige kunstfaghøgskoler	0,0	0,0	0,0	115,2	5,0	110,2	-	-	-
280	Riksbibliotekstjenesten	12,8	1,1	11,7	13,2	1,2	12,0	3,0	3,5	2,9
281	Bygg og fellesutgifter for universiteter og høyskoler ²	499,9	60,2	439,7	391,7	7,5	384,2	-21,6	-87,6	-12,6
	<i>Herav Universitetsstudiene</i>			<i>30,0</i>			<i>30,0</i>			
282	Privat høyskoleutdanning ³	42,6	0,0	42,6	44,6	0,0	44,6	4,7	0,0	4,7
Totalt		5 668,1	386,4	5 281,7	6 284,7	472,8	5 811,9	10,8	22,3	10,0

1 Kap. 266 Statlige kunstakademier er slått sammen med kap. 267 Statens kunsthåndverkshøgskoler og kap. 271 Statens høyskoler for scenekunst til ett nytt kap 273 Statlige kunstfaghøgskoler. Kap. 273 inngår i høyskolesektoren. Etter 1. aug. 1996 vil bevilgningen bli stilt til disposisjon for den nye kunstfaghøgskolen i Oslo, den nye kunstfaghøgskolen i Bergen og Inst. for Industridesign ved Arkitekthøgskolen i Oslo. Kunstakademiet i Trondheim er overført fra kap. 266 til kap. 262.

2 Byggebevilgninger over kap. 281, post 30 er fordelt på institusjonskapitlene. Kap. 281 post 73 er redusert med 23 mill. kr. som følge av at midler til utdanningsprogrammet LEONARDO er overført til kap. 239 post 72. Inkluderer byggebevilgninger på 53,0 mill.kr. som er trukket tilbake.

3 Gjelder Det teologiske menighetsfakultet, Misjonshøgskolen og Norsk lærerakademi.

På KUFs budsjett er det foreslått en bevilgning på om lag 220 mill. kroner til byggeprosjekter i universitetssektoren i 1996. Dette er en økning på 87. mill. kroner fra 1995.

Universitetet i Oslo får totalt 55 mill. kroner til nybygg og rehabilitering. Av dette går 45 mill. kroner til 3. byggetrinn av de prekliniske institutter. Det er imidlertid ikke gitt noen midler til nye byggetiltak ved Universitetet i Oslo. Universitetet i Bergen får 99,7 mill. kroner, hvorav 54,3 mill. kroner går til Trygdekassegården og 42,5 mill. til ny telefonsentral. Universitetet i Tromsø får 28 mill. kroner, hovedsakelig til nytt farmasibygg. Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet i Trondheim får i 1996 7 mill. kr. til prosjektering, men ingenting til det planlagte realfagsbygget.

Universitetsstudiene på Svalbard (UNIS) er et samarbeidstiltak mellom de fire universitetene og organisert som en stiftelse. Et nybygg var ferdig høsten 1995. Det gir plass til 100 studenter fordelt med ca. 70 på lavere grads nivå og ca. 30 på hovedfagsnivå. Studiet skal etter hvert få en internasjonal profil, og det tas sikte på at inntil halvparten av studentene i 1997-98 skal være ikke-norske. For 1996 foreslås det 45 mill. kr til bygg og utstyr over henholdsvis KUFs budsjettforslag (30 mill. kr) og Nærings- og energidepartementets (NOEs) budsjettforslag (15 mill. kr). Det foreligger planer for etablering av Svalbard Science Centre (SSC), som eventuelt skal være et samarbeidstiltak mellom UNIS, Norges forskningsråd, Norsk polarinstitutt og Svalbard Samfunnsdrift AS. SSC skal bl.a. legge til rette for sambruk av utstyr og organisering av vitenskapelige feltundersøkelser på Svalbard.

Studieplasser

Måltallet for studieplasser i universitetssektoren ble redusert fra 82.168 i 1995 til 81.409 i 1996. Reduksjonen er egentlig enda større hvis en tar hensyn til at omorganiseringer har ført til studieplasser ved enkelte estetiske høgskoler har blitt overført høgskolesektoren til universitetssektoren.

Måltallet for 1996 kan imidlertid bli endret som følge av at opptakskapasiteten vil bli vurdert på nytt i forbindelse med Revidert nasjonalbudsjett for 1996.

Tabell 3.4 Studieplasser i universitetssektoren 1994, 1995 og 1996.

Lærested	Registrert 1994	Måltall 1995 ¹	Måltall 1996 ¹	Endring	
				94-95	95-96
Universitetet i Oslo	32 146	34 611	34 189	2 465	-422
Universitetet i Bergen	15 357	17 522	17 411	2 165	-111
Norges teknisk-viten- skapelige universitet	16 698	17 721	17 671	1 023	-50
Universitetet i Tromsø	6 468	6 975	6 864	507	-111
Norges Handelshøyskole	2 539	2 585	2 585	46	0
Arkitekthøgskolen i Oslo	290	265	265	-25	0
Statlige kunstakademier	229	230		1	-230
Norges idrettshøgskole	591	620	620	29	0
Norges musikkhøgskole	305	300	465	-5	165
Det teologiske menighetsfakultet	657	674	674	17	0
Misjonshøgskolen	136	155	155	19	0
Norsk lærerakademi	585	510	510	-75	0
Totalt	76 001	82 168	81 409	6 167	-759

1 Inkluderer 25 studie plasser ved UNIS fra hver av de fire universitetene.

3.4 Høgskolesektoren (A.2)

Bevilgninger etter hovedposter

Tabell 3.5 viser budsjettforslaget for høgskolesektoren fordelt på hovedposter. I løpende priser foreslås de totale bevilgninger eksklusive oppdrag økt med 2,5 prosent sammenlignet med vedtatt budsjett for 1995. Målt i faste priser gir dette en reell nedgang på 0,9 prosent.

De samlede driftsutgifter viser en reell nedgang på 0,8 prosent. For lønnsposten alene er det en reell nedgang på 2,9 prosent og for øvrige driftsutgifter en vekst på 2,0 prosent.

Tabell 3.5 Hovedposter i budsjettet for høgskolesektoren under Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet for 1995 og 1996. Mill. kr.

Utgiftskategorier	SIII	Forslag	% -endring	
	1995	1996	Nominelt	Reelt ¹
Lønn og godtgjørelse	2 331,3	2 360,1	1,2	-2,9
Annen drift ekskl. oppdrag	1 786,6	1 865,9	4,4	2,0
Sum driftsutgifter	4 117,9	4 226,0	2,6	-0,8
Bygg/utstyr	160,5	160,6	0,1	-1,9
<i>Herav vit. utstyr (post 45)</i>	<i>137,8</i>	<i>140,3</i>	<i>1,8</i>	<i>-0,2</i>
Sum uten oppdrag	4 278,4	4 386,6	2,5	-0,9
Oppdrag	142,9	148,5	3,9	1,9
Totalt	4 421,3	4 535,1	2,6	-0,8

I I beregningen er det korrigert for:

- forventet prisstigning fra 1995 til 1996 på vel 2,0 prosent
- lønnsregulering i 1995
- tilleggsbevilgninger i forbindelse med opprettelse av nye studieplasser i 1995
- overføring og sammenslåing av enkeltinstitusjoner fra høgskolesektoren til universitetssektoren i 1996

De enkelte institusjoner

Betegnelsen "regional høgskole" er nå erstattet med "statlig høgskole". De tidligere 98 regionale høgskolene gikk fra 1. august 1994 sammen til 26 nye institusjoner som kalles statlige høgskoler. Enkelte av de tidligere kunsthøgskolene vil fra 1996 bli registrert sammen med institusjoner på universitetsnivå.

Bevilgningene til bygg /utstyr holdes på samme nivå som for vedtatt budsjett 1995. Det samme gjelder for vitenskapelig utstyr, hvor det har vært en stor reduksjon i bevilgningene de to foregående år.

Bevilgninger til bygg i høgskolesektoren kommer under Administrasjonsdepartementets budsjett. Virksomheten til Høgskolen i Agder foreslås samlokalisert på Gimlemoen i forbindelse med avviklingen av militærleiren med formell overføring fra 1. januar 1997. Det vil være behov for nye bygg, og departementet foreslår en prosjektbevilgning på 5 mill. kroner i 1996.

Stortinget har vedtatt å gi startbevilgning til nytt fellesbygg ved Høgskolen i Volda og nybygg/ombygging for Høgskolen i Ålesund. Over Administrasjonsdepartementets budsjett er det dessuten foreslått bevilgninger til

videreføring av bygg ved Høgskolen i Narvik, Høgskolen Stord/Haugesund og tilbygg for Høgskolen i Telemark (Notodden).

Tabell 3.6 viser de totale bevilgninger, kapital- og driftsbevilgninger, fordelt på statlige og private høgskoler. Bevilgningene til statlige høgskoler er foreslått økt med 2,5 prosent, og for private høgskoler med 4,5 prosent.

Tabell 3.6 Bevilgninger til statlige og private høgskoler fordelt på kapital- og driftsutgifter i 1995 og 1996. Mill. kr.

Utgifts- kategorier	Statlige høgskoler Kap. 267, 271 og 274			Private høgskoler Kap. 282		
	SIII 1995	Forslag 1996	%-vis endring	SIII 1995	Forslag 1996	%-vis endring
Driftsutgifter	4 041,8	4 145,6	2,6	219,0	228,9	4,5
Kapitalutgifter	160,5	160,6	0,1	0,0	0,0	-
Totalt	4 202,3	4 306,2	2,5	219,0	228,9	4,5

Studieplasser

Tabell 3.7 viser at Departementets måltall for høgskolesektoren i 1996 er på 81.375 studieplasser. Dette er en reduksjon på 1.075 fra 1995. Årsaken til reduksjonen er for en stor del omorganiseringer som har ført til at studieplasser har blitt overført fra høgskolesektoren til universitetssektoren.

Opptakskapasiteten vil imidlertid bli vurdert i forbindelse med Revidert nasjonalbudsjett for 1996, slik at måltallene kan endres.

Tabell 3.7 Studieplasser i høgskolesektoren 1994, 1995 og 1996.

Lærested	Registrert 1994	Måltall 1995	Måltall 1996	Endring	
				94-95	95-96
Samisk høgskole	112	165	165	53	0
Høgskolen i Agder	5 669	5 816	5 816	147	0
Høgskolen i Akershus	1 788	1 950	1 950	162	0
Høgskolen i Bergen	4 092	4 360	4 249	268	-111
Høgskolen i Bodø	3 067	2 990	2 990	-77	0
Høgskolen i Buskerud	1 795	1 796	1 796	1	0
Høgskolen i Finmark	1 711	1 797	1 797	86	0
Høgskolen i Gjøvik	1 244	1 397	1 397	153	0
Høgskolen i Harstad	807	889	889	82	0
Høgskolen i Hedmark	3 194	3 312	3 312	118	0
Høgskolen i Lillehammer	1 658	1 632	1 632	-26	0
Høgskolen i Molde	1 358	1 316	1 316	-42	0
Høgskolen i Narvik	859	922	922	63	0
Høgskolen i Nesna	722	736	736	14	0
Høgskolen i Nord-Trøndelag	2 550	2 885	2 935	335	50
Høgskolen i Oslo ²	7 547	7 707	7 542	160	-165
Høgskolen i Sogn og Fjordane	2 215	2 183	2 183	-32	0
Høgskolen i Stavanger	5 911	5 872	5 872	-39	0
Høgskolen Stord/Haugesund	1 776	1 867	1 867	91	0
Høgskolen i Sør-Trøndelag	5 112	5 138	5 008	26	-130
Høgskolen i Telemark	4 446	4 115	4 115	-331	0
Høgskolen i Tromsø	1 927	2 073	2 073	146	0
Høgskolen i Vestfold	2 166	2 250	2 250	84	0
Høgskolen i Volda	2 258	2 221	2 221	-37	0
Høgskolen i Østfold	3 318	3 419	3 431	101	12
Høgskolen i Ålesund	1 034	1 167	1 167	133	0
Annet	825	713	651	-112	-62
Sum statlige høgskoler: ¹	69 161	70 688	70 282	1 527	-406
Høgskoler for estetiske fag	881	888	823	7	-65
Private høgskoler med tilskudd over kap. 282 ³	12 220	10 874	10 270	-1 346	-604
Totalt	82 262	82 450	81 375	188	-1 075

1 Studentmåltallet for 1996 går noe ned. Dette skyldes at det er blitt flyttet studieplasser til andre institusjoner i forbindelse med omorganiseringen av musikkutdanningene.

2 Høgskolen i Oslo omfatter også Økonomisk college.

3 Gjelder ikke Det teologiske menighetsfakultet, Misjonshøgskolen og Norsk lærerakademi da disse inngår i universitetssektoren.

3.5 Bevilgninger til programkategorien "Forskning" på KUFs budsjett

Tabell 3.8 gir en oversikt over bevilgningene til programkategorien "Forskning" i 1995 og 1996 på KUFs budsjett. Totalt får denne programkategorien en nominell vekst på 7,3 prosent. Norges forskningsråd får en økning i bevilgningene til forskningsformål (285.52) på 10,4 prosent. (Se kapittel 4 for en mer detaljert behandling av Norges forskningsråd.)

Budsjettforslaget legger også i budsjettet for 1996 vekt på å øke bevilgningene til grunnforskning og forskningssamarbeid med EU. Midlene til grunnforskning skal kanaliseres gjennom Norges forskningsråd. Deltakelsen i EUs fjerde rammeprogram vil kreve størst økning i bevilgningene til det internasjonale forskningssamarbeidet.

Tabell 3.8 Bevilgninger til de enkelte kapitler under programkategorien "Forskning" under Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementets budsjett for 1995 og 1996. Mill. kr.

Kap.		SIII 1995	Forslag 1996	%- endring
285.55	Norges forskningsråd, administrasjon	155,1	155,5	0,3
285.52	Norges forskningsråd, forskningsformål ^{1 2}	534,5	589,9	10,4
285.70	Private forskningsinstitusjoner ¹	30,6	30,9	1,0
285.72	Senter for internasjonal klimapolitikk	5,1	5,2	2,0
285.73	Til disposisjon for departementet	0,6	0,6	0,0
287	Statlige forskningsinstitutter	38,2	43,7	14,4
288.70	Internasjonale forskningsprogram ²	327,0	344,6	5,4
	<i>Herav: CERN</i>	<i>68,9</i>	<i>70,4</i>	<i>2,2</i>
	<i>EU-program</i>	<i>227,5</i>	<i>260,2</i>	<i>14,4</i>
	<i>Andre program</i>	<i>13,7</i>	<i>14,0</i>	<i>2,2</i>
288.71	Til disposisjon for departementet	1,9	2,0	5,3
Sum		1 093,0	1 172,4	7,3

1 Bevilgning på 0,4 mill. kr. til Senter for økonomi (SNØ) er overført fra kap. 285.70 til kap. 285.52.

2 Det er overført 29 mill. kr fra kap. 288.70 til kap. 285.52. Beløpet gjelder midler til erstatning for kontigent for prosjekter der kontrakten ble inngått før EØS-avtalen ble iverksatt, følgeforskning til biomedisin-programmet og midler til drift av deltakelse i rammeprogrammet.

Korrigert for overføringene fra kap 285.70 og 288,70 blir veksten i bevilgningene til Norges forskningsråd, forskningsformål 4,9%, mens veksten for internasjonale forskningsprogrammer blir 14,3%.

I KUFs omtale av internasjonalt samarbeid inngår også en mer fullstendig oversikt over Norges satsing innenfor organisert forskningsarbeid som i 1995 ble anslått til 1,9 milliarder kroner. Av dette står departementene samlet sett for 950 millioner kroner, mens Norges forskningsråd står for 350 mill. kr. I tillegg kommer midler fra næringslivet på over 600 mill. kr.

Programkategorien inneholder for øvrig bevilgninger til statlige institutter (Norsk utenrikspolitisk institutt NUPI, Institutt for sosialforskning, Instituttgruppa for samfunnsforskning), tilskudd til private forskningsinstitusjoner (bl.a. Det Norske Vitenskapsakademi, Fridtjof Nansens institutt, Institutt for fredsforskning PRIO, Institutt for samfunnsforskning INAS, Senter for høyere studier og Forskningsstiftelsen FAFO) og Senter for internasjonal klimapolitikk.

Bevilgningene til statlige forskningsinstitutter og private forskningsinstitusjoner er på om lag samme nivå som for 1995. Økning i aktiviteten kan imidlertid skje gjennom økte oppdragsinntekter.

I tråd med Departementets målsetting om å legge til rette for en større grad av internasjonalt samarbeid innen høgre utdanning og forskning har internasjonale vitenskapelige samarbeidstiltak fått den største veksten i bevilgningene. Hovedvekten er lagt på EU-programmer som øker fra 227,5 mill. til 260,2 mill. kroner. Bevilgningene til EU-programmer omfatter kontingenten til tredje og fjerde rammeprogram. Kontingenten for 1996 er 35 mill. kr. til tredje rammeprogram og 237 mill.kr. til fjerde rammeprogram. I tillegg til forslaget på 260,2 mill kr. på KUFs budsjett er det foreslått 11,8 mill. kroner over Miljøverndepartementets budsjett til dette samarbeidet.

Norges samlede forpliktelser til det fjerde rammeprogrammet er på om lag 1.500 mill. kroner over en fireårsperiode i henhold til EØS-avtalen. Dette forteller at bevilgningene til EU-programmene vil måtte få en meget sterk vekst også de nærmeste årene.

Tabell 3.9 viser bevilgningene til forskningsinstituttene som er foreslått knyttet sammen i Norsk senter for internasjonale studier (NOSIS). Det er foreslått 2 mill. kr. til etablering av NOSIS. Til sammen vil NOSIS og de tilknyttede instituttene få om lag de samme bevilgningene i budsjettet for 1996 som i vedtatt budsjett for 1995. Dette har sin bakgrunn i at bevilgningen til Europaprogrammet er foreslått redusert fra 9 mill i vedtatt budsjett for 1995 til 7 mill. kr. i 1996. Dette er likevel en økning på 5 mill. kr. fra 2 mill. kr. som var KUFs forslag for 1995.

Tabell 3.9 Bevilgninger til de utenrikspolitiske forskningsinstituttene i 1995 og 1996. Tusen. kr.

Kap.		SIII 1995	Forslag 1996	%- endring
285.70	Norsk senter for internasjonale studier (NOSIS)	0	2 000	-
287	Norsk utenrikspolitisk institutt (NUPI)	12 768	13 102	2,6
285.70	Institutt for fredsforskning (PRIO)	6 485	6 631	2,3
285.70	Europaprogrammet	9 000	7 000	-22,2
285.70	Fridtjof Nansens Institutt (FNI)	3 250	3 323	2,2
285.72	Senter for internasjonal klima- og energipolitisk forskning (CICERO)	5 075	5 189	2,2
Sum		36 578	37 245	1,8

4 Noregs forskingsråd

4.1 Generelt

Noregs forskingsråd (NFR) er regjeringa sitt viktigaste forskingspolitiske og administrative organ på FoU-området. NFR vart oppretta ved samanslåing av dei fem gamle forskingsråda i januar 1993, og har i løpet av dei to siste åra vore gjennom ein krevjande, og tildels turbulent etableringsfase. KUF erkjenner no at dei opphavelige forventningane til omorganiseringa av forskingsrådssystemet var optimistiske, og i framlegget til statsbudsjett frå Kyrkje- utdannings- og forskingsdepartementet (KUF) heiter det såleis at “å skape en helhetlig organisasjon og utvikle en felles kultur krever langsiktig arbeid, og aktørene trenger ofte tid på seg til å oppdage de muligheter som ligger i omleggingen.” (s. 225)

Forskringsrådet har i inneverande år arbeida med utkast til ny strategi-plan der følgjande hovudsatsingsområde er peika ut: miljøretta forskning, næringsretta forskning, marin forskning, grunnforskning, høgt kvalifisert personale og internasjonalt forskingssamarbeid. Ny administrerande direktør byrgja i februar i år, og regjeringa set no sin lit til at dei største problema er tilbaketog, og at rådet er i ferd med å finne si form.

Auke i løyvingane til NFR neste år

Det ligg an til at Noregs forskingsråd vil få i underkant av 2,4 milliardar kroner til forskingsformål i 1996. Dette tyder, at dersom regjeringa sitt framlegg til statsbudsjett går igjennom i Stortinget, får rådet ein auke i løyvingane på 3,7 prosent neste år. Av dei totale løyvingane utgjer dei generelle løyvingane vel 2,1 milliardar kroner. Ser ein dette i forhold til årets budsjett blir det ein auke på 1,8 prosent. Justerer vi for endringar i tilsagnsfullmaktene frå 1994 til 1995, blir veksten 5,6 prosent nominelt. Tas det også omsyn til budsjettekniske endringar blir veksten 4,2 prosent nominelt. Når det gjeld program- og prosjektløyvingar er tala meir usikre, men ifølge foreløpige overslag ligg det her an til å bli ein vekst på opptil 20 prosent. Tabell 4.1 gjev ei oppstilling av budsjettsituasjonen for forskingsrådet slik den ser ut til å bli i 1996.

Tabell 4.1 Bevilgninger over statsbudsjettet til Norges forskningsråd i 1995 og 1996. Mill kr.

Bevilgningstype	SIII 1995	Forslag 1996	%-endring
Generelle bevilgninger	2.070,9	2.107,8	1,8
Gen. bevilgninger justert for endring i tilsagnsfullmakter ¹	1.995,9	2.107,8	5,6
Program- og prosjektbevilgninger	236,2	282,5	19,6
Sum ekskl. EU-midler (justert for endring tilsagnsfullm.)	2.232,1	2.390,3	7,1
EU-midler ²	73,4	0,0	-100,0
Totalt	2.305,5	2.390,3	3,7

1 Reduksjon i tilsagnsfullmakten utgjør 75 mill. kr. i SIII 1995.

2 Beløpet dekker følgeforskning og administrasjonskostnader, samt støtte til prosjekter som ble inngått før EØS-avtalen ble iverksatt. I 1996 er slike midler av budsjett-tekniske grunner overført rammebevilgningen under henholdsvis KUF og MD.

Generelle løyvingar

Forskningsrådet forvaltar i dag vel 1/4 av alle offentlege løyvingar til FoU her til lands. Omlag 90 prosent av desse midlane kjem frå Nærings- og energidepartementet, Kyrkje- utdannings- og forskingsdepartementet, Fiske- ridepartementet, Landbruksdepartementet og Miljøverndepartementet. Ser vi på den departementsvise fordelinga av generelle tilskot til NFR, ser vi at denne attspeglar utviklinga som vist over. Landbruksdepartementet aukar mest med heile 15,5 prosent, medan Kyrkje-, utdannings- og forskings- departementet ikkje følgjer langt etter med 14,8 prosent. For Nærings- og energidepartementet sitt vedkomande må vi imidlertid notere eit kutt på 1,4 prosent.

Tabell 4.2 Generelle bevilgninger til Norges forskningsråd etter departement i 1995 og 1996. Mill. kr.

Departement/postbetegnelse	SIII 1995	Forslag 1996	%- endring
Kirke-, utdannings og forsknings- departementet (KUF)	649,1	745,4	14,8%
<i>herav; forskningsformål (kap.285.52)</i>	<i>534,5</i>	<i>589,9</i>	<i>10,4%</i>
<i>administrasjon (kap.285.55)</i>	<i>152,1</i>	<i>155,5</i>	<i>2,2%</i>
Nærings- og energidepartementet (NOE) (kap. 920.70)	1.001,5	987,2	-1,4%
Fiskeridepartementet (kap. 1023.50)	166,0	171,5	3,3%
Landbruksdepartementet (kap. 1137.50) ⁴	115,8	133,8	15,5%
Miljøverndepartementet (kap.1410.51)	63,5	69,8	9,9%
Sum generelle bevilgninger	1.995,9	2.107,8	5,6%
- inkl. justering for reduserte tilsagnsfullmakter			
Sum generelle bevilgninger	1.995,9	2.078,8	4,2%
- inkl. justering for reduserte tilsagnsfullmakter og overf. ⁴			

1 Justert for redusert tilsagnsfullmakt på kr. 37,5 mill. i 1995.

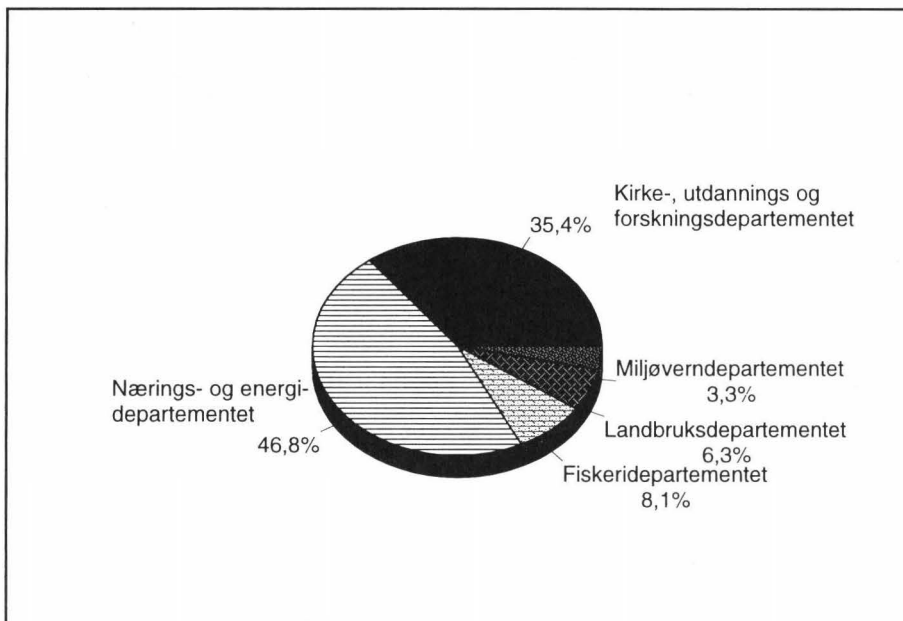
2 Justert for redusert tilsagnsfullmakt på kr. 37,5 mill. i 1995.

3 Hvis endringer i tilsagnsfullmaktene holdes utenfor, blir det en økning på 1,8% totalt (8,6% på KUF og -5,0% på NOE).

4 Gjelder overføring av administrasjon og prosjektstøtte under EU til generelle bevilgninger som i 1996 er tatt med under kap. 285.52 - i alt 29 mill. kr.

Figur 4.1 syner at Nærings- og energidepartementet si løyving til Forskningsrådet er vesentleg større enn det noko anna departement gir, eigardepartementet KUF inkludert. Det kan vere noko av bakgrunnen for at m.a. nokre av dei som har uttala seg om Forskningsrådet sin nye strategiplan meiner at Forskningsrådet er vel mykje opptatt av næringsretta forskning.

Ein grundigare gjennomgang av dei einskilte departementa sine løyvingar og prioriteringar er gjeve i del to av dette kapittelet.

Figur 4.1 Generelle bevilgninger til Norges forskningsråd etter departement i 1996.

Program- og prosjektmidler

I tillegg til dei generelle tilskota vert det løyvd program- og prosjektmidler til NFR frå i alt 14 departement. Tabell 4.3 gjev ein oversikt over dei ulike departementa sine bidrag. Tala for 1996 er basert på forskingsrådet sine egne anslag, og er enno svært usikre. I følgje forskingsrådet ligg det imidlertid an til ein auke på omlag 20 prosent.

Tabell 4.3 Program- og prosjektmidler over statsbudsjettet til Norges forskningsråd etter departement i 1994 og 1995.¹ Mill kr.

Departement	SIII 1995	Forslag 1996	%-endring
Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet	37,7	34,8	-7,7
Nærings- og energidepartementet	7,8	8,0	2,6
Fiskeridepartementet	15,0	12,0	-20,0
Landbruksdepartementet	19,5	14,8	-24,1
Miljøverndepartementet	6,2	6,2	0,0
Administrasjonsdepartementet	4,4	6,1	38,6
Barne- og familiedepartementet	16,1	14,6	-9,3
Finansdepartementet	8,3	10,0	20,5
Justisdepartementet	1,9	2,4	26,3
Kommunal- og arbeidsdepartementet	45,0	61,1	35,8
Kulturdepartementet	2,2	2,7	22,7
Samferdselsdepartementet	11,6	26,6	129,3
Soisaldepartementet	46,9	59,4	26,7
Utenriksdepartementet	13,6	23,8	75,0
Sum prosjekt- og programbevilgninger ekskl. EU-midler	236,2	282,5	19,6
EU-midler ¹	73,4	0,0	-100,0
Sum prosjekt- og programbevilgninger	309,6	282,5	-8,8

1 Beløpet dekker følgeforskning og administrasjonskostnader, samt støtte til prosjekter som ble inngått før EØS-avtalen ble iverksatt. I 1996 er slike midler av budsjett-tekniske grunner overført rammebevilgningen under henholdsvis KUF og MD.

Budsjettet fordelt på områder internt i NFR

Tabellen under viser forskingsrådet si eige fordeling på dei einiskilde områda innan NFR.

Tabell 4.4 Norges forskningsråds budsjett 1995 og 1996. Budsjetttrammer for områdestyrene og administrasjonen. Mill kr. ¹

Område/enhet	Budsjett 1995	Budsjett 1996	%-endring
Bioproduksjon og foredling	355,4	358,4	0,8
Industri og energi	717,2	665,4	-7,2
Kultur og samfunn	317,3	331,6	4,5
Medisin og helse	145,0	155,8	7,4
Miljø og utvikling	129,9	144,1	10,9
Naturvitenskap og teknologi	544,1	548,3	0,8
Stabsfunksjoner/disposisjonsfond	198,1	235,5	18,9
Totalt	2.407,0	2.439,1	1,3
Herav diverse inntekter	101,5	48,8	-51,9
Sum departementsbevilgninger	2.305,5	2.390,3	3,7

1 Kilde: Norges forskningsråd

I neste del av dette kapittelet skal vi sjå nærare på dei einiskilde departementa sine framlegg til løyvingar til Noregs forskingsråd for neste år.

4.2 Meir om departementa sine tilskot til NFR

4.2.1 Kyrkje-, utdannings- og forskingsdepartementet

I framlegget til statsbudsjett for 1996 vil Kyrkje-, utdannings- og forskingsdepartementet (KUF) setje av vel 745 mill. kroner til NFR. Dette representerer ein nominell auke på 8,6 prosent samanlikna med SIII 1995. Den største delen av denne løyvinga, ca. 590 mill. kroner skal gå til forskingsformål innan humaniora, samfunnsvitenskap, medisin, naturvitenskap og teknologi, medan det restarande beløpet på 155 mill. kroner er avsett til dekning av forskingsrådet sine administrasjonsutgifter. Tabell 4.5 gjev ein oversikt over fordelinga av KUF si generelle løyving til forskingsformål til NFR for 1996.

Tabell 4.5 Kirke-, utdannings og forskningsdepartementets genrelle bevilgning til Norges forskningsråd fordelt på faglige hovedmål i 1996. Mill. kr.¹

Faglige hovedmål	
Vitenskapelig utstyr	35
Humanistisk forskning	77
Samfunnsvitenskapelig forskning	90
Naturvitenskapelig og teknologisk forskning ²	180
Medisinsk og helsefaglig forskning	95
Miljø- og utviklingsforskning	34
Forskerrekruttering/uspesifisert ³	69
Totalt	580

1 Tabellen er laget på bakgrunn av minimumsanslag i budsjettproposisjonen.

2 I tillegg forutsetter regjeringen 10 mill. kr til vitenskapelig utstyr (inkludert i de 35 mill. kr. over)

3 Tallet er ikke spesifisert i proposisjonen, men fremkommer som differensen mellom ovennevnte bevilgninger og de samlede bevilgninger til forskningsformål (kap. 285.52)

Samordning av forskningspolitikken

Forskningsrådet si rolle som forskningspolitisk rådgjevar for regjeringa vert understreka fleire plassar i årets budsjett. Det heiter at "forskningsrådet må styrke sin rådgiverrolle og sitt strategiske arbeid. Et grunnlag for dette er lagt i arbeidet med rådets strategiplan '*Forskning for fremtiden*'" (s. 228) Ein er oppteken av at rådet i komande år vil intensivere arbeidet med å utvikle eit godt kunnskapsgrunnlag for forskningspolitikken, og at rådet syner evne til å gjere uavhengige og heilskaplege vurderingar i høve til dei ulike finansieringskjeldene til rådet. Løyvingane til rådet sin administrasjon er gått noko opp frå 1994, og det blir understreka at dei tiltaka som rådet no set i verk for å redusere administrasjonskostnadene "ikke må gå ut over rådets strategiske og rådgivende arbeid" (s. 240).

Rådet er eit viktig instrument for forskningspolitisk koordinering, og KUF arbeider med å utvikle mer einsarta styringsformer mellom departementa og Forskningsrådet. Rådet må på si side utvikle ein heilskapleg organisasjon som fremjer samarbeid mellom dei ulike områda i Rådet, og som kan utløyse faglege synergieffekter.

Trygging av grunnforskninga

Oppjustering av grunnforskninga er eit av dei hovudmål som ligg til grunn for regjeringa sin politikk i perioden 1994-97. "Både omfanget og kvaliteten på norsk grunnforskning må opprettholdes og helst styrkes" (s. 228) heiter det frå Kyrkje- utdannings- og forskingsdepartementet. Departementet understrekar at rådet må legge stor vekt på sitt ansvar for å finansiere fri forskning. For 1996 er regjeringa spesielt oppteken av at NFR prioriterer arbeidet med å skaffe tungt vitenskapleg utstyr til grunnforskningsinstitusjonane, spesielt gjeld dette innanfor medisin, naturvitenskap og teknologi der ein meiner behovet no er størst.

Når det gjeld grunnforskning innan naturvitenskap og teknologi meiner KUF at denne i stor grad vil verte tilgodesett gjennom prioriteringa av internasjonalt forskingssamarbeid. EU sine forskingsprogram har tidlegare vore av såkalla pre-kompetitiv karakter, og mange av dei har hatt preg av å vere langsiktig forskning. Med auka vekt på marknadsnær forskning i 4. rammeprogram kan det imidlertid kome til å endre seg.

For humaniora, som også er eit område regjeringa har sagt den vil prioritere, vert løyvingane ført vidare på same nivå som for inneverande år.

KUF seier at det vil halde fram med å delfinansiere anvendt samfunnsvitenskapelig forskning i handlingsretta program, men presiserer at dette skal "benyttes for å ivareta grunnforskningsperspektiver i programmene og skal ikke brukes til generell subsidiering av forskning som inngår i andre departementers sektoransvar" (s. 238)

Forskingssamarbeid med EU

Internasjonalisering, overnasjonalt samarbeid og integrasjon har stått sentralt i regjeringa sin politikk dei seinaste åra. På FoU-området er det i første rekkje EU sitt forskingssamarbeidet ein har fokusert på, og gjennom EØS-avtalen er Noreg aktivt med i EU sitt 4. rammeprogram for forskning. Til dekning av medlemskontingent og andre utgifter i samband med deltaking i EUs 4. rammeprogram har KUF sett av 346,6 mill. kroner på årets budsjett. Dette inneber ein auke på 5,4 prosent i forhold til SIII 1995. Andre viktige samarbeidsarenaer er COST, EUREKA og Den europeiske romorganisasjonen ESA.

Nærings- og energidepartementet legg til grunn at nasjonal og internasjonal FoU-satsing må sjåast i samanheng, og at det er viktig at desse satsingane kompletterar og gjensidig befruktar kvarandre. Forskningsrådet er tildelt ei hovudrolle i arbeidet med å få dette til, og spesielt framhevar ein

den rolle som NFR sitt informasjonskontor for EU forskning har med omsyn til søkjarrettleiing og anna informasjonsarbeid for å fremje norsk deltaking.

4.2.2 Nærings- og energidepartementet

Nærings- og energidepartementet er forskingsrådet si største finansieringskjelde med eit framlegg til budsjett på 987,2 mill. kroner for 1996. I tillegg er det gjort framlegg om ei tilsagnsfullmakt på 127,5 mill. kroner, noko som tilsvarar tilsagnsfullmakta som vart gjeve for 1995. Som næringsretta sektordepartement legg NOE stor vekt på at “all forskning finansiert over Nærings- og energidepartementets budsjett skal være relevant for næringsutvikling eller ressursforvaltning.” (s. 73) Ein er oppteken av å fremje marknadsnær, brukarstyrt forskning der samarbeid mellom næringsliv og FoU-miljø både her til lands og internasjonalt står sentralt.

To satsingsområder som har fått ein spesielt framtrædande plass i budsjettproposisjonen for 1996 er miljøteknologi og informasjonsteknologi. Ein legg vekt på at satsinga på desse og andre felt må skje på ein slik måte at det gjev ringverknader for andre delar av næringslivet. Synergieffekt er eit flittig brukt ord. Som eksempel på dette viser ein til at departementet si satsing på brukarstyrt forskning i 1994 resulterte i 150 nye patentar, 360 nye eller vidareutvikla produkt og 36 nyetablerte verksemder. Ein kan òg spørre seg kva rolle den generelt positive utviklinga i norsk næringsliv har spela i dette biletet.

Under følgjer ei oppstilling av Nærings- og energidepartementet si generelle løyving til NFR fordelt på dei tre forskingspolitiske verkemidla basisløyvingar, strategiske program og brukarstyrt forskning.

Tabell 4.6 Nærings- og energidepartementets generelle bevilgning til Norges forskningsråd fordelt på virkemiddelkategorier i 1995 og 1996. Mill. kr.

Virkemiddlekategori	Budsj. 1995 ¹	Forslag 1996	%- endring
Grunnbevilgninger til instituttene	90,9	96,0	5,6
Strategiske programmer	236,1	240,2	1,7
Brukerstyrt forskning	674,5	651,0	-3,5
Sum ekskl. endring i tilsagnsfullmakter	1.001,5	987,2	-1,4

1 Justert for reduserte tilsagnsfullmakter. Kilde: Norges forskningsråd.

Vi ser at det er delar av den brukarstyrte forskinga som først og framst blir ramma av nedgangen i løyvingane, mens løyvingane til den langsiktige forskinga i hovudsak synest å bli haldne oppe. Dette er i samsvar med dei prioriteringane som Forskingsrådet har tilrådd.

Grunnløyvingar til institutta

Grunnløyvinga til institutta utgjer omlag 5 prosent av institutta si totale omsetjing, og er i framlegget til statsbudsjett for 1996 sett til 96 mill. kroner, inklusiv ei fri grunnløyving til Institutt for energiteknikk. Dette er ein auke på 5,6 prosent samanlikna med SIII 1995, og målt i faste prisar gjev det ein realvekst på rundt 3 prosent.

Løyvinga er delt i ein generell grunnløyvingsdel og ein del til strategiske instituttprogram. Formålet med desse basisløyvingane er “å sikre et langsiktig grunnlag for forskningsfaglig kvalitet.” (s. 77) Det er NFR som har ansvaret for fordelinga av midlar til dei einskilde institutta, og i 1994 var det 20 institutt som mottok grunnløyvingar over Nærings- og energidepartementet sitt budsjett. Grunnløyvinga har dei seinare åra gått ned i høve til dei strategiske instituttprogramma (se nedanfor). Det heiter no at denne utviklinga ikkje må halde fram, og at balansen mellom dei to elementa i basisløyvinga til institutta no er god. I budsjettproposisjonen frå NOE blir det peikt på at “grunnbevilgningene skal ikke styres på samme måte som programaktiviteter, men benyttes i tråd med instituttets egen strategi” (s. 77)

Strategiske program ved universitet og forskingsinstitutt

Dette er eit verkemiddel som skal “stimulere til langsiktig faglig utvikling innen et institutt eller på et spesielt fagområde,” (s. 79) og består av strategiske instituttprogram, strategiske universitetsprogram og strategiske nettverksprogram. NOE gjer i framlegget til statsbudsjett rekning med å bruke 240,2 mill. kroner til desse formåla neste år, noko som representerer ein liten auke i høve til inneverande år.

Strategiske instituttprogram utgjer saman med grunnløyvingar som nemnt institutta si basisfinansiering. Formålet er å bidra til at instituttsektoren utviklar seg til å bli eit godt tilbod til næringslivet. *Strategiske universitetsprogram* har til oppgåve å sikre at det vert utvikla kompetanse på fagområder som ein reknar med vil verte viktige for norsk næringsliv i åra framover, medan *strategiske nettverksprogram* skal bidra til samarbeid om kompetanseutvikling mellom fagmiljø ved universiteta og i instituttsektoren. Av nye tiltak på dette siste området nemner departementet spesielt

eit planlagt nettverksprogram innan informasjonsteknologi. Internasjonalt samarbeid og EU-forsking er elles stikkord som går att også her, spesielt når det gjeld strategiske universitetsprogram.

Også når det gjeld dei strategiske programma legg departementet til dels svært detaljerte resultatmål til grunn for innsatsen, utan at det blir gjort klart hvor ambisiøse desse måla er.

Brukarstyrt forskning

Om internasjonalisering er eit sentralt stikkord i statsbudsjettet, så er brukarstyrt forskning eit anna. Dette er ein type verkemiddel som har til hensikt å sikre at resultat av forskning vert brukt, ved at brukarane sjølve får vere med å utvikle dei aktuelle forskingsprosjekta samt å setje premissane for desse. Brukarane sjølve må normalt dekkje minst halvparten av kostnadane ved brukarstyrte prosjekt. Forskingsrådet si rolle er å fungere som arena for forskningssamarbeid mellom verksemder, styresmakter og forskingsmiljø. Departementet hevdar å ha hatt svært gode erfaringar med denne typen verkemiddel.

Nærings- og energidepartementet gjer framlegg om å løyve 651 mill. kroner til brukarstyrt forskning i 1996. Samanlikna med inneverande år er dette ein reduksjon på 3,5 prosent. Tabell 4.7 viser fordelinga av denne løyvinga på departementet sine åtte prioriterte næringssektorar.

Som det går fram av tabellen over er det relativt stor variasjon mellom endringane i løyvingane til dei ulike næringssektorane. Medan petroleumssektoren, bygg- og anleggssektoren og bransjeuavhengige tiltak alle opplever kutt på over 10 prosent, kan bioteknologi og næringsmiddelindustrien samt tenestesektoren notere seg seg for tilsvarende kraftig auke i løyvingane.

Tabell 4.7 Nærings- og energidepartementets bevilgning til brukerstyrt forskning til Norges forskningsråd fordelt på næringssektorer i 1995 og 1996. Mill. kr.

Næringssektor	Budsj. 1995 ¹	Forslag 1996	%- endring
Energi- og vassdragssektoren	58,1	58,0	-0,2
Petroleumssektoren	84,3	75,0	-11,0
Mekanisk industri	175,6	179,0	1,9
Prosessindustrien	127,6	115,0	-9,9
Bygg- og anleggssektoren	77,7	68,8	-11,5
Bioteknologi og næringsmiddelindustri	22,1	24,8	12,2
Tjenetesektoren	72,6	80,4	10,7
Bransjeuavhengige tiltak	56,5	50,0	-11,5
Sum	674,5	651,0	-3,5

1 Justert for reduserte tilsagnsfullmakter. Kilde: Norges forskningsråd.

Når det gjeld nye brukarstyrte program for 1996 kan vi for vassdrags- og energisektoren nemne oppstart av forskingsprogrammet EFFEKT (energi- og vassdragssektoren) som er eit femårig program vedrørande kraftutveksling med Europa. Dette programmet er forøvrig tenkt som ei vidareføring av programmet EFFEN som no er inne i sin avslutningsfase. Elles gjer departementet, under bransjeuavhengige tiltak, også framlegg om oppstart av eit program som rettar seg mot næringsutvikling i helsesektoren.

Av andre endringar kan vi nemne at forskingsrådet neste år vil rasjonalisere på fleire område ved å slå saman program til større einingar. Dette gjeld t.d. innan teknologi- og vareproduserandeindustri der ein vil samle dei ulike forskingsprogramma i tre område; miljøteknologi, brukarstyrt FoU i IT-næring og grafisk industri, samt FoU-program for vareproduserande industri. Også når det gjeld prosessindustrien foreslår forskingsrådet å samle dei tidlegare FoU-programma i eit nytt program under namnet PROSMAT 2000.

4.2.3 Fiskeridepartementet

Fiskeridepartementet (FD) legg i framlegget til statsbudsjett for 1996 opp til ei løyving på 171,5 mill. kroner til NFR. Dersom Stortinget sluttar seg til framlegget, vil dette utgjere ein auke på 3,3 prosent målt i forhold til vedteke løyving for inneverande år.

Desse midlane skal knytast opp mot forskning av relevans for fiskeri- og havbruksnæringane, og i budsjettproposisjonen frå FD heiter det at “målet for NFRs virksomhet innen Fiskeridepartementets ansvarsområde er å bidra til en bærekraftig forvaltning og utnyttelse av de biologiske ressursene i havet, og å fremme utviklingen av en livskraftig foredlingsindustri basert på råvarer fra den norske kystnæringen.” (s. 30)

Satsing på nyskaping og miljøretta næringsutvikling

Fleire av dei program som FD har finansiert vart avslutta i 1994/95, og på sidene 30 til 32 i budsjettproposisjonen gjev departementet ein fyldig oversikt over dei mål og resultat ein har kome fram til. Når det gjeld prioriterte innsatsområder for 1996 trekkjer departementet fram ressursforskning, havbruksforskning, teknologi, tiltak for nyskaping og næringsutvikling, samt samfunn, økonomi og marknad. På dei fleste av desse områda vil eksisterande forskingsaktivitet verte vidareført. Ein legg imidlertid opp til ei styrking av næringsretta FoU neste år gjennom igangsetting av eit nytt program innan nyskaping og miljøretta næringsutvikling. Denne satsinga vil byggje vidare på kompetanse og nettverk utvikla gjennom det tidlegare RUBIN programmet, og hovudvekta vil ligge på “utvikling og forbedring av teknologiske lønsninger eller metoder i biologiske systemer [...] vidare vil utnyttelse og resirkulering av organisk avfall og organiske biprodukter stå sentralt” (s. 34)

Vi kan elles nemne at departementet vil øymerke 12 mill. kroner til oppfølging av Programmet for Utvikling og Stimulering av Havbeite (PUSH) neste år.

Forholdet mellom Fiskeridepartementet og NFR

Fiskeridepartementet knytter ikkje i samme grad som t.d. Nærings- og energidepartementet detaljerte mål og føringar til sine løyvingar til Forskningsrådet. Departementet er oppteken av at forskingsinnsatsen skal kome fiskerinæringa til gode, og opnar for at dei midlar som departementet løyver til FoU også skal kunne inngå i program og aktivitetar som i hovudsak vert finansiert av andre departement.

Ein legg stor vekt på at NFR følgjer opp prioriteringane i havbruksmeldinga i komande år, og at forskingsrådet bidreg aktivt til samarbeid mellom forskning og det øvrige verkemiddelapparatet, og mellom forskning og fiskerinæringa. Vidare legg ein til grunn at forskingsrådet medverkar til god og effektiv formidling av innsikt og kunnskap som havbruksforskninga

gjev. Ein understrekar også at det må gjevast rom for grunnforskningsprosjekt med formål om langsiktig kompetanseoppbygging.

Ein kan merkes seg at internasjonalt forskingssamarbeid berre i liten grad har fått plass i Fiskeridepartementet sitt budsjettframlegg, trass i den store eksportandelen som fiskerinæringa representerer.

4.2.4 Landbruksdepartementet

Landbruksdepartementet (LD) gjer rekning med å bruke i alt 938 mill. kroner til utdanning- og forskingsformål neste år. Av dette tek ein sikte på å kanalisere 133,8 mill. kroner gjennom Noregs forskingsråd. I høve til løyvinga for 1995 får NFR ein auke i løyvingane frå LD på 15,5 prosent i 1996. 2,5 mill. kroner av desse midlane er øyremerkta tiltak for omorganisering av landbruksforskninga, og held vi dette utanfor blir den nominelle veksten på 13,4 prosent.

Som vi ser av tala over utgjer løyvingane til NFR over Landbruksdepartementet sitt budsjett berre 1/7 av den totale innsatsen. Noregs landbrukshøgskule, Noregs veterinærhøgskule og Norsk institutt for planteforskning figurerer alle med større løyvingar. Det er likevel NFR som får den prosentvis klart største auken i løyvingane neste år.

Nytt forskingsprogram om levekår, utvikling, og omstilling i landbruksnæringa

Auken rettar seg i hovudsak mot forskingsrådet sine prioriterte innsatsområde, men ein del kjem også som konsekvens av oppstart av eit nytt forskingsprogram om levekår, utvikling og omstilling for sysselsette i landbruksnæringa. Det er vidare lagt inn kostnadar i samband med omorganisering av landbruksforskninga. Denne øyremerkinga utgjer 2,5 mill kroner som skal gå til m.a. utgreiingsoppgåver og innkjøp av andre konsulenttenester i samband med omstillingsprosessen. Departementet vil vidare øymerke 1 mill kroner til FoU og utgreiingstiltak som eksplisitt bygg opp under regjeringa sin landbrukspolitik.

Andre prioriteringar i 1996

Landbruksdepartementet ser på Noregs forskingsråd som sin viktigaste forskingspolitiske rådgjevar. Ein viser forståing for dei innkøyringsproblem som rådet har hatt, men understrekar at “det er naudsynt med forbetringar i året som kjem, særleg innanfor forskingspolitisk strategisk rådgjeving.” (s. 90) Viktige innsatsområde for Landbruksdepartementet i 1996 er:

- matvarekvalitet og tryggleik
- alternativ landbruksbasert næringsutvikling
- driftsformer, produksjonssystem og arealbruk
- verdiskaping basert på skog
- samfunnsforskning knytt til landbruk og bygder i omstilling
- forskning kring levekår, utvikling og omstilling
- internasjonalisering
- vitskapleg utstyr

Når det gjeld dette siste punktet føreset departementet at ein uspesifisert del av løyvinga til NFR skal gå til innkøp av vitskapleg utstyr til landbruksforskninga.

Landbruksdepartementet set elles sin lit til at NFR forvaltar forskingsmidlane i tråd med dei retningslinjener som er nedfelt for rådet sine prioriterte innsatsområde, og understrekar at det er opp til rådet sjølv å utvikle resultatmål og rapportering i høve til desse måla.

4.2.5 Miljøverndepartementet

Formålet med miljøvernforskninga er “å styrke det kunnskapsmessige grunnlaget for en bærekraftig utvikling og bidra til at det utvikles virkemidler for å omsette kunnskapen i handling.” (s. 104) Ein legg til grunn at forskninga på dette området skal vere tverrfagleg og sektorovergripande, og departementet vil i nært samarbeid med forskingsrådet arbeide for å oppfylle desse intensjonane.

På budsjettsida gjer departementet framlegg om å avsetje i alt 193,5 mill. kroner til forskingsrelaterte formål neste år. I høve til inneverande år er dette ein auke på 12,2 mill. kroner. Størsteparten av desse pengane, 108,6 mill. kroner, skal gå til basisløyvingar (grunnløyving og strategiske instituttprogram) og andre tilskot til miljøforskingsinstitutta NIBR, NILU, NINA-NIKU, NIVA og JORDFORSK. Herunder foreslår ein å øyremerke 5 mill. kroner i finansieringsstøtte til nybygg for NILU. Dette utgjer ein auke på 1 mill. kroner samanlikna med tilsvarande støtte i 1995.

Vidare gjer miljøverndepartementet framlegg om å løyve 69,8 mill. kroner til forskingsprogram o.l. Desse midlane skal kanalisert gjennom NFR, og representerer, samanlikna med 1995, ein auke på 9,9 prosent. Ein vil prioritere gjennomføring og oppfølging av eksisterande program framfor oppstarting av ny verksemd neste år.

Vi kan elles nemne at departementet vil setje av 3,2 mill. kroner til rekrutteringstipend for kvinnelege miljøvernforskarar. Dette er ei vidareføring av ordninga på same nivå som i år. I perioden 1988 til 1994 har i alt 30 kvinner motteke støtte under denne ordninga.

EU-forsking har også ein sentral plass i Miljøverndepartementet sitt budsjettframlegg.

5 Enkelte andre departementer

5.1 Nærings- og energidepartementet

For 1996 gjer Nærings- og energidepartementet framlegg (NOE) om å løyve i alt 1,4 milliardar kroner til forskings- og utviklingsformål. Samanlikna med inneverande år er dette reduksjon på 6,0 prosent. Det er forskings- og utviklingskontraktene som får den største nedskjeringa på årets budsjett, med eit kutt på heile 21,1 prosent. Også når det gjeld løyvinga til Noregs forskingsråd vil departementet skjere ned med 5,0 prosent. Om framlegget til løyving for NFR på 987,2 mill. kroner vert godkjent av Stortinget vert Nærings- og energidepartementet likevel forskingsrådet si største finansieringskjelde også neste år.

Veksten på årets budsjettframlegg frå NOE finn vi ikkje uventa på posten internasjonalt samarbeid og utviklingsprogram. Det vert her gjort framlegg om å auke løyvingane med 14,8 prosent. Dette er heilt i tråd med andre departement sine prioriteringar på dette området. Tabell 5.1 under gjev ei oppstilling av NOE sitt framlegg til løyvingar over programkategori 17.20, Forsking og utvikling for 1996.

Tabell 5.1 Løyvingar for 1995 (SIII) og framlegg for 1996 over Nærings- og energidepartementet sin programkategori 17.20, Forsking og utvikling. (i 1 000 kroner)

Institusjon/ tiltak	SIII 1995	Forslag 1996	%-endring
Noregs forskingsråd (kap 0920)			
Inkl. Institutt for energiteknikk	1 039 000	987 246	-5,0
Norsk romsenter (kap 0922)	244 000	243 000	-0,4
Forskings- og utviklingskontrakter (kap 0923)	187 655	148 000	-21,1
Internasjonalt samarbeid og utviklingsprogram (kap 0924)	20 300	23 300	14,8
Sum kategori 17.20	1 490 955	1 401 546	-6,0

Kjelde: St.prp. nr. 1, Nærings- og Energidepartementet

Hovudutfordringar for departementet

Under programkategori 17.20 Forsking og utvikling heiter det innleiingsvis at “regjeringen har næringsretta FoU som et prioritert satsingsområde i sin næringspolitiske strategi.” (s. 71) Som viktige verkemiddel i denne satsinga trekkjer departementet fram mellom anna grunnløyvingar, strategiske program og brukarstyrt forskning i regi av Noregs forskingsråd, romforskning i regi av Norsk romsenter, offentlege og industrielle forskings- og utviklingskontrakter, samt andre nasjonale og internasjonale næringsretta forskingsprogram.

Hovudutfordringa for Nærings- og energidepartementet si næringsretta FoU-satsing er å styrke det ein oppfattar som næringslivet sin relativt svake eigeninnsats på dette området. På bakgrunn av tal frå Utredningsinstituttet for forskings og høgare utdanning viser ein til at næringslivet sin FoU-innsats i prosent av total FoU gjekk attende frå 48 prosent til 42 prosent mellom 1987 og 1993. I denne perioden var det ein reell nedgang i FoU-utgifter finansiert av næringslivet på 4 prosent, medan dei offentlege utgiftane hadde ei auke på 18 prosent. Ei sentral målsetjing for departementet er såleis å bruke FoU-innsatsen slik at dette utløyser auka FoU-aktivitet i næringslivet.

For å bidra til å oppfylle denne målsetjinga vert det understreka at samarbeidet mellom styresmaker og næringsliv må utviklast vidare. Ein er oppteken av at offentlege etatar i større grad går saman med private verksemder om FoU-prosjekt. Leverandørutvikling er eit viktig stikkord, og som verkemiddel for å få dette til legg departementet vekt på bruk av Offentlege forskings- og utviklingskontrakter og Industrielle forskings- og utviklingskontrakter.

Internasjonalisering står sentralt også for Nærings- og energidepartementet. Gjennom deltaking i EU sine forskingsprogram, Den europeiske romorganisasjonen ESA og EUREKA-samarbeidet vil ein bidra til eit internasjonalt konkurransedyktig norsk næringsliv, og derigjennom auka eksport og inntekter for Noreg.

Gjennom vidareføring av satsinga på det gamle innsatsområdet informasjonsteknologi vil regjeringa bidra til effektivisering og innovasjon i næringsliv og offentlig sektor, samt å medverke til utvikling av ny næringsverksemd. Denne satsinga har fått ein svært framtrødande plass i budsjettproposisjonen frå NOE.

Det vert også understreka at den sterke vektleggjinga av økonomisk vekst som ligg i regjeringa sin politikk må sameinast med overordna miljø-

politiske målsetjingar. Som tidlegare ynskjer ein å bidra til at miljøteknologi kan bli ei vekstnæring på område der Noreg har komparative fortrinn.

Noregs forskingsråd

Noregs forskingsråd vil etter dei tal som NOE legg fram i statsbudsjettet få ei løyving på 987,2 mill. kroner. Som nemnt innleiingsvis er dette ein reduksjon på 5,0 prosent samanlikna med inneverande år. Departementet føreset at desse midlane skal gå til basisløyvingar til instituttsektoren, ulike typar strategiske program; samt brukarstyrt forskning. Meir om dette, samt kommentarar til NOE sine løyvingar til NFR finn du i kapittel 4.

Institutt for energiteknikk

Løyvingane til Institutt for energiteknikk (IFE) vart i 1995 overført til Noregs forskingsråd. Årsaka til dette var ynskjet om at NFR skulle ha eit heilskapleg ansvar for oppbygging av kompetanse i instituttsektoren. Det står ingen ting i budsjettframlegget frå NOE om storleiken på årets basisløyving til IFE. Etter tilråding frå NFR gjev departementet si tilslutning til at Haldenprosjektet vert vidareført for perioden 1997-99. Ein foreslår at det vert gjeve offentlege tilskot til dette formålet, men spesifiserer ikkje storleiken på dette beløpet.

Det vert vidare gjort framlegg om å løyve 60 mill. kroner til forsikring mot ulykker ved atomanlegga i Halden og på Kjeller. Dette vert gjort i henhald til atomenergilova, og forsikringssummen tilsvarar eit beløp på 570 mill kroner etter gjeldande kurs i 1995.

Norsk romsenter

I framlegget til statsbudsjett gjer regjeringa rekning med å løyve 243 mill. kroner til Norsk romsenter i 1996. Dette beløpet er omlag av same storleik som for inneverande år. Av dette skal m.a. 69,1 mill. kroner gå til å dekkje medlemskapskontigenten i ESA, 129,7 millionar til deltaking i internasjonale forskingsprogram i regi av ESA innanfor dei satsingsområda som er nemnt over, medan 8 mill. kroner vert foreslått avsett til etablering av ein satelittstasjon på Svalbard.

Ein reknar med at satelittstasjonen ved full drift vil gje arbeid til mellom 20 og 30 personar, og at oppdragsinntektene vil dekkje driftsutgifter og store delar av dei totale etableringskostnadane som er anslått til 70 mill. kroner. Som apropos til dette kan vi skyte inn at Nærings- og energidepartementet også er tungt inne i finansieringa av Universitetsstudia på

Svalbard (UNIS). Sidan 1993 har departementet brukt i alt 43 mill. kroner til undervisningsbygg og bustader i samband med UNIS. Neste år vil NOE følgje opp denne innsatsen ved å løyve 9 mill. kroner til bustadar for tilsette i UNIS, og 6 mill. kroner til studenthyblar.

Stiftelsen Norsk romsenter vart oppretta av regjeringa som eit strategisk og administrativt utøvande organ for norsk romverksemd. Målet er å bidra til kompetanseheving og auka nærings- og industriutvikling på område der Noreg har geografiske, eller andre etablerte fortrinn. Dette gjeld spesielt satsingsområda telekommunikasjon, jordobservasjon, bakkeinfrastruktur og industriell utvikling og navigasjon. Ein viktig lekk i denne satsinga er medlemskapet i Den europeiske romorganisasjonen ESA. Departementet har som mål at norsk romverksemd skal resultere i ei omsetjing på 3 milliardar kroner neste år.

Forskings- og utviklingskontrakter

Forskings- og utviklingskontrakter er eit næringspolitisk verkemiddel som skal bidra til å styrke små og mellomstore verksemdar gjennom FoU-samarbeid med offentlege etatar eller større private verksemdar. Ordninga vert administrert av Statens nærings- og distriktsutviklingsfond (SND), og er delt i Offentlege forskings- og utviklingskontrakter (OFU), og Industrielle forskings- og utviklingskontrakter (IFU). Regjeringa gjer framlegg om å løyve i alt 148 mill. kroner til OFU- og IFU-kontrakter neste år. Dette er ein reduksjon på 39 mill. kroner samanlikna med inneverande år.

Formålet med *OFU-kontrakter* er i første rekkje å “styrke norsk næringslivs konkurransekraft gjennom økte leveranser til offentlig sektor, samtidig som bedriftenes konkurranse evne i et større marked øker.” (s. 95) Som eit eksempel på dette kan nemner departementet det såkalla LUK-prosjektet som vart starta i januar i år, der NOE, i samarbeid med Kommunenes Sentralforbund og SND, vil intensivere arbeidet med å få kommunale etatar til å engasjere seg som leverandørutviklarar.

Departementet viser i sin resultatrapport til at etterspurnaden etter OFU-kontrakter er stor. Pr. 1. september 1995 var det gjeve tilsagn om ca. 100 mill. kroner. I tillegg til dette hadde SND uhandsama søknadar for eit tilsvarende stort beløp. Trass i dette gjer departementet framlegg om å skjere ned løyvingane til OFU-kontrakter med så mykje som 30 mill. neste år.

IFU-kontraktene har som formål å “stimulere til samarbeid om produktutvikling mellom en større kundebedrift og en eller flere mindre leverandørbedrifter. Kundebedriften bør ha en ‘lokomotiveffekt’ ved at den bidrar med

markedsapparat, kompetanse og andre ressurser overfor leverandørbedriften. Dette skal samtidig bidra til utvikling av nettverk og industrielle miljøer.” (s. 97) Denne ordninga vart innført i 1994, og dei erfaringar departementet har gjort seg viser at “ordningen er fremtidsrettet og har stort potensial.” (s. 97) Til trass for dette gjer regjeringa framlegg om å redusere løyvingane med vel 9,5 mill. kroner i forhold til SIII 1995.

Dei kraftige nedskjeringane i løyvingane til forskings- og utviklingskontrakter (21,1% samanlikna med SIII 1995) er ikkje grunngeve nærare i budsjettproposisjonen frå NOE. Det er likevel interessant å merkje seg at dette skjer samstundes som ein ser ei kraftig opptrapping av innsatsen (14,8% for 1996) når det gjeld m.a. EU sitt 4. rammeprogram og EUREKA-samarbeidet.

Internasjonalt samarbeid og utviklingsprogram

Kapittel 924 Internasjonalt samarbeid og utviklingsprogram er i statsbudsjettet delt i to underpostar, 70.1 Internasjonalt samarbeid, og 70.2 FoU-program utanfor Noregs forskingsråd.

I innleiinga til underpost 70.1 står det å lese at “internasjonalt samarbeid innen forsknings- og næringspolitikken er høyt prioritert som et viktig supplement til den forskning som utføres nasjonalt. Samarbeid på tvers av landegrensene er avgjørende ikke bare for å holde et høyt faglig nivå på norske forskningsmiljøer, men også av strategiske grunner for å etablere kontakter og allianser med andre land.” (s. 97-98) I samband med dette ser NOE det som spesielt viktig å ta del i EU sitt fjerde rammeprogram, EUREKA-samarbeidet, og ESA, Den europeiske romorganisasjonen. Meir om desse satsingane finn du m.a. i kapittel 3 og 4. Under følgjer ei kort oppsummering av 4 andre satsingsområde for internasjonalt samarbeid.

Internasjonalt samarbeid i øvrig

Nordisk energiforskningsprogram vart starta i 1986, og vart i 1995 vedteke vidareført fram til 1998. Eit mål for den norske innsatsen er at “norske forskningsinstitusjoner skal oppgradere sin kompetanse på ulike spesialfelt ved gjensidig utveksling av eksperter mellom de nordiske forsknings- og universitetsmiljøer” (s. 98). For 1996 gjer regjeringa framlegg om ei løyving på 4,5 mill. kroner til dette formålet.

Fransk-norsk stiftelse for vitenskapleg og teknisk forskning og industriell utvikling skal “fremme kontakter og utveksling mellom forsknings-

institutter, læresteder, foretak og personer i de to land med formål å utvide samarbeidet.” (s. 98) Regjeringa gjer framlegg om å løyve 5 mill. kroner til dette formålet neste år, noko som er ein svak auke i forhold til inneværande år.

IMPACT-programmet/INFO 2000 er forskingsprogram i regi av EU som har som formål å “styrke Europas posisjon innen kommersielle informasjonstenester og legge til rette for EUs indre marked.” (s. 99) IMPACT-programmet skal etter planen slutførast i 1995/96, medan INFO 2000 er tenkt som ei vidareføring av dette. I statsbudsjettet foreslår regjeringa ei løyving på 5,5 mill kroner til desse programma, der 2,3 mill. vert foreslått brukt til nasjonal oppfølging, medan dei resterande 3,2 mill kroner skal gå til kontingent i INFO 2000 programmet.

Det internasjonale energibyrået IEA har to forskingsprogram der norsk deltaking vert dekkja over NOE sitt budsjett, drivhus-programmet og GREENTIE. Det vert gjort framlegg om ei løyving på 500 000 kroner for deltaking i desse to programma neste år.

Forskningsprogram utanfor NFR

Når det gjeld forskingsprogram utanfor NFR finansierer Nærings- og energidepartementet følgjande tre program. *Anvendt vassdragsforskning* i regi av Noregs vassdrags- og energiverk NVE. Det vert gjort framlegg om å avsetje 3,8 mill kroner til dette programmet neste år. Programmet *Energiinformasjonsutveksling* som går i regi av Institutt for energiteknikk vil i følgje budsjettforslaget få 1,5 mill kroner, medan det vert gjort framlegg om eit tilskot på 2,5 mill. kroner til Noregs geotekniske institutt for bruk i *snøskredforskning*.

5.2 Fiskeridepartementet

Fiskeridepartementets (FID) satsing innenfor forskning og utvikling (FoU) dekker både forvaltningsrettet og næringsrettet forskning og omfatter prosjekter og tiltak innenfor alle deler av verdikjeden. Departementet vil i 1996 styrke den grunnleggende havbruksforskningen, videreføre den næringsrettede forskningen og styrke innsatsen rettet direkte mot næringsutvikling, samtidig som en fortsatt holder en høy profil rettet mot ressursovervåking og sjøpattedyrforskning.

Videre sies det i FIDs budsjettforslag at det vil bli arbeidet for en raskere implementering av forskningsresultatene i næringen. Et aktuelt virkemiddel i denne forbindelse er å etablere systemer som gjør det mulig

for næringen å ta et større økonomisk ansvar for bl.a. forskningen der brukerne deltar i selve beslutningsprosessen om prioriteringen av midlene. Det vil bli lagt vekt på arbeidet med resultatrapportering, forskningsformidling og finansieringssystemer for forskning.

Departementets programkategori for FoU (16.20) dekker utgifter til drift og investeringer ved Havforskningsinstituttet, forskningsfartøyene og Fiskeridirektoratets Ernæringsinstitutt, samt tilskudd til Norges forskningsråd, Norsk institutt for fiskeri- og havbruksforskning AS, Program for utvikling og stimulering av havbeite (PUSH) og tilskudd til utviklingstiltak.

FoU-bevilgningene (dvs. programkategori 16.20) i 1996 utgjør 32 prosent av Fiskeridepartementets samlede budsjettforslag. (St.prp.nr. 1 1995-1996 FID, s.10)

Tabell 5.2 viser FIDs bevilgninger til forskning og utvikling i 1996.

Tabell 5.2 Bevilgninger til forskning og utvikling i 1995 og 1996. Mill. kr.

	S III	Forslag 1996	%-vis endring
Havforskningsinstituttet	174,6	209,0	19,7
Drift av forskningsfartøyene	93,3	95,1	1,9
Fiskeri- og havbruksforskning	221,1	233,6	5,7
Sum	489,1	537,7	9,9

Som det framgår av tabellen utgjør FIDs forslag til bevilgninger til kapitler med FoU i 1996 537,7 mill. kr. Dette er en nominell økning på 9,9% i forhold til vedtatt budsjett i 1995. Den store økningen skyldes dels investeringsutgifter i forbindelse med byggeaktivitet. Korrigert for dette økes bevilgningen med 5,9 prosent. Denne økningen er dels øremerket Havforskningsinstituttet og dels økte tilskudd til utviklingstiltak. Det sistnevnte er egne midler avsatt til næringsutvikling over Fiskeridepartementets budsjett. (St.prp.nr. 1 1995-1996 FID, s. 18).

Norges forskningsråd

171,5 mill. kr kanaliseres gjennom Norges forskningsråd, en økning på 5,5 mill. kr eller 3,3 prosent fra fjorårets vedtatte budsjett. Forskningsrådets programmer er rettet mot følgende områder: marin og ressursforvaltning, marine ressurser og miljø, teknologiutvikling i fiskerinæringen, produksjon

av laksefisk, næringsmiddelindustri, bioteknologi, fiske- og dyrehelse, marine arter i oppdrett, nyskaping og miljørettet næringsutvikling og kyst- og bygdeutvikling. Her legges det spesielt opp til en styrking av næringsrettet forskning og utvikling i 1996, i første rekke gjennom igangsetting av det overfornevnte programmet *nyskaping og miljørettet næringsutvikling*. Som for foregående år er det lagt opp til at flere av programmene også får andre finansieringskilder enn FID. For nærmere omtale av Norges forskningsråd, se kapittel 4.

Forskning og utvikling - Fiskeridepartementets virkemiddel i miljøpolitikken

I henhold til St.meld. nr. 46 (1988-89) *Om miljø og utvikling*, skal hensynet til en bærekraftig utvikling innarbeides i all samfunnsplanlegging og sektorpolitikk. Forskning og utvikling er et vesentlig virkemiddel i FIDs miljøpolitikk. Departementets satsing innenfor forskning og utvikling i 1996 omfatter prosjekter og tiltak innenfor hele verdikjeden. I følge FIDs budsjettforslag skal dette bidra til at fiskeriforvaltningen:

- 1) styrker kunnskapen omkring effekter av forurensing på de marine ressursene,
- 2) opparbeider seg kompetanse på effekter av fiskeri- og havbruksaktiviteter på miljøet og
- 3) danner basis for utvikling av alternativ teknologi.

Videre er en vesentlig del av FIDs forskningsrelaterte miljøinnsats knyttet til *overvåking og kartlegging av havmiljøet*. Selve overvåkingsaktiviteten og kartleggingsoppgavene foretas av Havforskningsinstituttet og Fiskeridirektoratet.

Etter initiativ fra FID, ble det i 1995 satt ned en gruppe som skal arbeide for nasjonal samordning og styrking av overvåking og forskning, særlig om langtidsvirkninger av utslipp fra petroleumsvirksomhet.

Havforskningsinstituttets virksomhet vil i 1996, som i 1995, bli organisert i 11 programmer. Disse kan grupperes inn under tre hovedområder: miljø, ressurser og fangst og havbruk.

Havforskningsinstituttets forskningsvirksomhet finansieres fra flere ulike kilder. Fiskeridepartementet bidrar med 57 prosent av den samlede finansieringen. Andre viktige finansieringskilder er Norges forskningsråd (13%) og NORAD (12%).

I FIDs budsjettforslag får Havforskningsinstituttet en nominell vekst på 19,7 prosent. Trekker vi fra investeringer til nybygg (post 30), er den nominelle økningen på 8,5 prosent.

Denne økningen er heller ikke helt reell, da økningen dels skyldes innarbeiding av 5,3 mill. kroner til utvidelse av husleiordningen, og at den dels forutsettes å dekke kjøp av tjenester fra Norsk Regnesentral i forbindelse med de nødvendige forbedringer av hvalbestandmodellen.

Videre forutsetter FID at 1,5 mill. kroner av den budsjettmessige økningen til Havforskningsinstituttet avsettes til forvaltningsrettet havbruksforskning på marine arter.

Forskningsfartøyene er Havforskningsinstituttets viktigste forskningsverktøy, og mesteparten av instituttets forskningsprogrammer innen miljø og ressurser og fangst bruker data fra fartøyene. Driftsutgiftene til forskningsfartøyene økes fra 93,3 mill. kroner i 1995 til 95,1 mill. kr i 1996, en nominell økning på 1,9 prosent.

De samlede bevilgningene til fiskeri- og havbruksforskning har en nominell vekst på 5,6 prosent, og utgjør i alt ca. 233,6 mill. kroner. Av disse bevilgningene reduseres havbeiteprogrammet PUSH noe i forhold til 1995 (fra ca. 19 mill. kr til ca. 17 mill. kr), mens de øvrige postene får en økning i FIDs budsjettforslag for 1996. Blant "vekstpostene" økes tilskuddet til Norges forskningsråd med 6,5 mill. kr, tilskuddet til Norsk institutt for fiskeri- og havbruksforskning AS økes fra 13,3 mill. kr til 13,5 mill. kr, og tilskudd til utviklingstiltak økes fra 11,5 mill. kr til 19 mill. kr. (St.prp. nr. 1 1995-96 FID, s. 30).

Internasjonalt forsknings samarbeid

Norge deltar i Det internasjonale råd for havforskning (ICES). Organisasjonen gir myndighetene råd om fiskebestandens størrelse, totalkvoter og andre reguleringsbestemmelser. Med utgangspunkt i denne rådgivning drøfter Norge med de aktuelle parter de årlige kvoter og øvrige reguleringer for de enkelte fiskebestandene. Det bevilges 1,25 mill. kr i tilskudd til ICES i FIDs budsjettforslag i 1996 mot 1,2 mill. kr i det vedtatte 1995 budsjettet. Dette gir en nominell økning på 5 prosent.

5.3 Landbruksdepartementet

Det blir i 1996 foreslått bevilgninger på til sammen 700 mill. kr til forskning over Landbruksdepartementets (LD) budsjett (ekskl. bevilgninger til bygg). Dette gir en nominell vekst på 2 prosent sammenlignet med det vedtatte

budsjettet i 1995. Nærmere 134 mill. kr av disse midlene er bevilgninger som stilles til disposisjon for Norges forskningsråd. Dette gir en nominell vekst på 15,5 prosent i forhold til det vedtatte 1995-budsjettet. (St.prp. nr. 1 1995-1996 LD, s.88). Justert for utgifter til omorganiseringen av landbruket blir veksten 13,4 prosent.

Mesteparten av FoU-innsatsen i LDs budsjettforslag for 1996 bevilges over programkategori 15.20 *Utdanning og forskning*. Kategorien omfatter bevilgninger til Norges landbrukshøgskole (NLH), Norges veterinærhøgskole (NVH), Norsk institutt for landbruksøkonomisk forskning (NILF), Norsk institutt for planteforskning (Planteforsk), Norsk institutt for skogforskning (NISK) og tilskudd til Norges forskningsråd. Ressursinnsatsen i landbruksforskningen omfatter i tillegg til den nevnte programkategorien også bevilgninger til Statens veterinære laboratorier (SVL, over kap. 1111) og Norsk institutt for jord- og skogkartlegging (NIJOS, over kap. 1146). Det bevilges dessuten FoU-ressurser til de frittstående instituttene Jordforsk (Senter for jordfaglig miljøforskning), Matforsk (Norsk institutt for næringsmiddelforskning), Akvaforsk (Institutt for akvakulturforskning), NORSØK (Norsk senter for økologisk landbruk) og VESO AS (Veterinærmedisinsk oppdragscenter AS).

Det er også satt av midler til forskning under jordbruksavtalen (kap. 1150, post 77.03). Det er her satt av 15 mill. kr som blir forvaltet av Programstyret for forskningsmidler over jordbruksavtalen.

Omorganisering av forsknings- og utdanningssystemet

Landbruksdepartementet er i ferd med å utarbeide en egen proposisjon for omorganiseringen av landbruksforskningen. Her arbeides det bl.a. med overføring av forvaltningsansvaret for Norges landbrukshøgskole (NLH) og Norges veterinærhøgskole (NVH) til Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet fra Landbruksdepartementet. Denne vil komme som en tilleggsproposisjon til budsjettproposisjonen for 1996. Her vil kostnadene ved omorganiseringen bli lagt til et eget kapittel. Disse kostnadene, 2,5 mill. kr, er foreløpig ført under kap. 1137 Norges forskningsråd i LDs budsjettforslag for 1996.

Satsingsområder i 1996

Departementet legger stor vekt på at landbruket i økende grad må ta utgangspunkt i markedskravene som rettesnor for produksjon og foredling. Dette er grunnen til at fokuseringen på markeds- og forbrukerkrav i de

landbruksbaserte FoU-miljøene har blitt styrket. FoU-miljøene skal være sentrale leverandører av kunnskap i arbeidet med å bedre kvaliteten og effektiviteten i produksjonsleddene fra biologisk råmateriale via prosess-industri til marked. Videre heter det at det er viktig med kunnskap om hvorledes vi kan ta vare på bosetting, kulturlandskap, tradisjoner og miljø i et mer konkurranseutsatt landbruk.

I budsjettforslaget for 1996 har departementet satt opp følgende 6 satsingsområder: *Husdyr, planteproduksjon og matvarekvalitet, Miljørettet næringsutvikling, Skog og skogindustri, Levekår hos befolkningen i landbruket, EU sitt 4. rammeprogram og Vitenskapelig utstyr.*

Departementet understreker at landbruksforskningen sliter med gammelt vitenskapelig utstyr, og at det av den grunn er et stor fornyingsbehov. Det er derfor lagt opp til at en del av de økte bevilgningene til Norges forskningsråd skal brukes til vitenskapelig utstyr.

Departementet legger videre stor vekt på at den private FoU-innsatsen skal øke. I følge budsjettforslaget er landbrukets deltakelse i FoU lavere enn det som gjelder for næringslivet ellers. Både enkelte virksomheter, bransjesammenslutninger, samvirkeorganisasjoner og andre produsentsammenslutninger må ta et større ansvar for egne FoU-behov. Departementet forventer en klar økning i den private forskningsinnsatsen rettet mot primærproduksjonen i landbruket. Økt deltakelse fra brukerne i finansiering og styring vil medvirke til økt relevans i forskningen. (St.prp. nr.1 1995-1996 LD, s. 58)

Noen budsjettforslag

Det er en nominell økning på i overkant av 4 prosent i LDs samlede basisbevilgninger til sine forskningsinstitutter i budsjettforslaget for 1996. Den største veksten får Norsk institutt for planteforskning med en nominell økning på 6 prosent i forhold til det vedtatte 1995-budsjettet. Denne økningen skyldes økte bevilgninger til bygg. For Norsk institutt for landbruksøkonomisk forskning og Norsk institutt for skogforskning er det en svak nominell økning på hhv. 0,5 prosent og 1,8 prosent. Norsk institutt for jord- og skogkartlegging og Statens Veterinære laboratorier får ifølge budsjettforslaget en nominell vekst på hhv. 4,8 prosent og 4,9 prosent.

LDs del av basisbevilgningene til miljøinstituttet JORDFORSK og NORSØK er på samme nivå som i 1995, hhv. 5,5 mill. kr og 4,4 mill. Det må understrekes at JORDFORSK også mottar i overkant av 5 mill. kr i basisbevilgninger fra Miljøverndepartementet i 1996.

Bevilgninger fra LD dekker også basisbevilgningene til instituttene Akvaforsk A/S og Senter for bygdeforskning ved Allforsk. Begge disse bevilgningene kanaliseres igjennom Norges forskningsråd. For nærmere omtale av Norges forskningsråd, se kapittel 4.

Byggeaktivitet

Departementet foreslår at det bevilges nærmere 66 mill. kr til bygg og anlegg, ekstraordinært vedlikehold og større nyinnkjøpt i 1996. Herav foreslås ca. 12 mill. kr til videreføring av Statens næringsmiddeltilsyns nybygg i veterinærmiljøet på Adamstuen i Oslo og 15 mill. kr til videreføring av NLH/Planteforsk/ Landbrukstilsynet og NISK - tilbygg i 1996. Videre foreslås det en bevilgning på 7,2 mill. kr til videreføring av Plante-forsks nybygg på Tjøtta, og 7 mill. kr til Plante-forsks nybygg på Svanhovd.

Når det gjelder bevilgningen til videreføringen av NLH/Planteforsk/ Landbrukstilsynet og NISK - tilbygg i 1996, så er denne mer enn halvert; fra rundt 33 mill. kr i 1995 til 15 mill. kr i 1996. Prosjektet har en kostnadsramme på 135 mill. kr.

Norges landbrukshøgskole og Norges veterinærhøgskole

LD understreker i sitt budsjettforslag at NLH må prioritere grunnforskningen høyt, slik at høgskolens kompetansenivå kan holdes vedlike og utvikles. Det sies videre at NLH innen både forskning og undervisning må fortsette med omprioritering av ressursene, slik at NLH-kandidatene kan styrke kompetansen sin på nye og utvidede arbeidsområder og samfunnssektorer. Det blir særlig lagt vekt på å styrke innslaget av økonomi og samfunnsfag innenfor de studieretningene som ikke har disse fagene som spesialfelt. LD legger videre vekt på at høgskolen skal samarbeide med andre institusjoner for å sikre god utnytting av ressurser og høy kvalitet. Det er viktig av høgskolen utvikler videre og styrker samarbeidet i Ås-miljøet og med universitetene, NVH og de regionale institusjoner. Ås-miljøet skal bl.a. samarbeide om dekke knutepunktfunksjonene i Norgesnettet. Det internasjonale samarbeidet skal også utvikles. I denne sammenhengen er det bl.a. viktig at det nordiske samarbeidet om forskning og utdanning videreutvikles innenfor "Nordisk landbruksuniversitet" (NOVA), som høgskolen har sluttet seg til. (St-prp.nr.1 1995-1996 LD, s.66)

NLHs satsingsområder i 1996 er de samme som i 1995, og er som følger: bygde og næringsutvikling, miljø-, natur- og arealforvaltning, internasjonalt samarbeid samt næringsmiddelforskning og foredling.

Grunnet økningen i studentopptaket hver år i perioden 1991-94, vil tallet på studieplasser ved NLH øke med 160 i 1996. Det totale antallet studenter vil i 1996 for første gang overstige 2000. Departementet foreslår at det opprettes fem faste stillinger i forbindelse med økningen i studenttallet. Departementet påpeker at behov for undervisnings- og forskningskompetanse i større grad bør dekkes ved professor II-ordninger eller ved hjelp av undervisningstjenester fra samarbeidende institusjoner.

Det foreslås videre at det opprettes en ny stilling som avdelingsdirektør i det nyopprettede Senter for klimaregulert planteforsøk, samt at de tre gruppe II-stillingene som studiesjef, personalsjef og leder av SEVU omgjøres til gruppe I-stillinger som avdelingsdirektører. På grunn av den økte oppdragsvirksomheten ved NLH, foreslås det også at det opprettes fire tidsavgrensede stillinger.

Som en del av næringsmiddelprogrammet har NLH lagt en plan for et nytt Senter for førteknologi. Senteret blir utviklet i samarbeid med privat industri, samvirkeorganisasjonene, SND og Norges forskningsråd. Senteret vil bli eksternt finansiert. (St.prp.nr. 1 1995-1996 LD, s. 66)

Totalbevilgningen til NLH viser en nominell nedgang på i underkant av 19 mill. kr fra 1995 til 1996; en nominell nedgang på 4,4 prosent (se tabell 5.3). Dette skyldes i hovedsak to faktorer. Det ene er mer enn halveringen av bevilgningen til byggearbeid (post 30); fra 33 mill. kr. i 1995 til 15 mill. kr i 1996. Det andre er en nedgang i bevilgningen til ombygging og bygningsmessig vedlikehold (post 46) ved NLH. Denne nedgangen skyldes at det i 1996 ikke blir budsjettert med salg av eiendom slik tilfellet var i 1995 (15 mill. kr), og at ombyggingen av Sem Gjestegård er tatt ut, da ombyggingen ble avsluttet i 1995.

LD legger vekt på at NVH videreutvikler og styrker samarbeidet med relevante institusjoner både nasjonalt og internasjonalt. Særlig vekt blir lagt på samarbeidet med de human-medisinske miljøene, naboinstitutionene på Adamstua, Ås-miljøet og andre universitetsmiljø for å kvalitetssikre og effektivisere forskningsinnsatsen. NVH har også som NLH sluttet seg til samarbeidet med de andre nordiske veterinær- og landbrukshøgskolene under betegnelsen "Nordisk landbruksuniversitet" (NOVA).

Det sies videre at NVH må definere sin egen rolle i samspillet med andre U&H-institusjoner og forskningsinstitusjoner i de endringsprosessene som norsk landbruk og næringsmiddelindustrien står ovenfor. Viktig i denne sammenhengen er signalene fra St.prp. 8 (1992-93), "Landbruk i utvikling", og Konkurransestrategier for norsk mat, der NVH har en viktig rolle i

kvalitetssikringen i primærproduksjonen, forebyggende helsearbeid og besetningsdiagnostikk. (St.prp. nr. 1 1995-1996 LD, s. 69).

LD foreslår at det blir tatt opp 56 nye studenter ved Norges veterinærhøgskole (NVH) i Oslo, det samme som i 1995. I tillegg videreføres oppkjøp av 15 studieplasser i utlandet, en ordning som har vært praktisert siden 1989. Det skal også tas opp 14 dyrepleiere i 1996, mot 13 i 1995. Dyrepleierutdanningen er 1-årig.

Det foreslås videre at det opprettes 2 faste stillingshjemler ved NVH i 1996. Departementet arbeider med planer om et nytt klinikkbygg på NVH.

Totalbevilgningene til NVH viser en nominell økning på 3,2 prosent i forhold til det vedtatte budsjettet i 1995.

Tabell 5.3 viser bevilgningene til NLH og NVH i 1996.

Tabell 5.3 Bevilgninger til Norges landbrukshøgskole og Norges veterinærhøgskole i 1995 og 1996. Mill. kr.

Utgiftskategorier	Norges landbrukshøgskole (Kap. 1124)			Norges veterinærhøgskole (Kap. 1126)		
	S III 1995	Forslag 1996	%-vis endring	S III 1995	Forslag 1996	%-vis endring
Lønn og godtgjørelse (post 01)	182,1	189,7	4,2	73,5	74,8	1,8
Annen drift ekskl. oppdrag (post 11)	87,4	89,4	2,3	45,4	46,0	1,4
Sum driftsutgifter ekskl. oppdrag	269,5	279,2	3,6	118,9	120,8	1,6
Bygg/utstyr (post 30 - 49)	59,0	21,1	- 64,2	.. ¹	.. ¹	-
Sum uten oppdrag	328,5	300,3	- 8,6	118,9	120,8	1,6
Oppdrag (post 21)	100,0	109,5	9,5	24,5	27,1	10,7
Total sum	428,5	409,8	- 4,4	143,3	147,9	3,2

1 Ombyggingen ved NVH inngår i nybygg til Statens Næringsmiddeltilsyn (Kap 1114, post 30). Beløpet kan ikke spesifiseres.

5.4 Miljøverndepartementet

Miljøverndepartementets (MD) budsjett utgjør i 1996 til sammen 2.565 mill. kr mot 2.592 mill. kr i det vedtatte 1995-budsjettet. Dette gir en nominell nedgang på 1 prosent.

MD foreslår en økt satsing på kulturminnevernet i 1996. Tiltak knyttet til vern og sikring av fredete og bevaringsverdige kulturminner vil bli prioritert, og bevilgningen under denne posten vil øke med rundt 26 prosent i forhold til 1995. Det heter videre i budsjettforslaget at innsatsen for å bevare det biologiske mangfoldet styrkes ytterligere, bl.a. gjennom utarbeiding av Regjeringens handlingsplan for bevaring av biologisk mangfold som flere departementer samarbeider om. Naturvernårets (dvs. 1995) fokusering på allemannsretten skal også videreføres. Miljøtiltakene i statsbudsjettet for 1996 er forøvrig som de har vært i de senere år, fordelt på ulike departementer (jfr. Grønn bok 1996, s. 30).

FoU-bevilgninger

De anslåtte bevilgningene til miljøvernforskning over MDs budsjett 1996 er på 382 mill. kr mot 362 mill. kr i det vedtatte 1995-budsjettet. Dette gir en nominell vekst på 5,5 prosent.

Miljøvernforskningen finansiert over MDs budsjett er knyttet til fire ulike virkemidler:

1. Forskningsprogrammer administrert av Norges forskningsråd.
2. Basisbevilgningene til miljøforskningsinstituttene.
3. Bidrag til finansiering av EUs rammeprogram for forskning.
4. Rekrutteringsstipendier til kvinnelige miljøvernforskere.

MDs budsjett for 1996 planlegges brukt innenfor 19 resultatområder (jfr. St.prp. nr. 1 1995-1996 MD, s.15), og forskningsinnsatsen er spredt på ulike områder. Den største delen av forskningsmidlene bevilges over forskningskapitlet (kap. 1410, Miljøvernforskning), men det bevilges også betydelige deler gjennom Direktoratet for naturforvaltning og Riksantikvaren, samt gjennom Norsk Polarinstitut.

Forskningskapitlet

Bevilgningene over forskningskapitlet omfatter tilskudd til basisbevilgninger og andre tilskudd til miljøforskningsinstituttene (post 50), forsk-

ningsprogrammer m.m. (post 51), rekrutteringsstipendier til kvinnelige miljøforskere (post 70) og Miljøforskningsavtale Norge-EU (post 71).

I forslaget for 1996 bevilger MD 193,4 mill. kr over forskningskapitlet (kap. 1410) mot 181,2 mill. kr i det vedtatte 1995-budsjett (S III 1995). Det gir en nominell vekst på 6,7 prosent. Veksten kommer gjennom økte basisbevilgninger til miljøforskningsinstituttene og økte bevilgninger til forskningsprogrammer.

Basisbevilgningene og andre tilskudd til miljøforskningsinstituttene

Miljøforskningsinstituttene omfatter NIBR (Norsk institutt for by- og regionforskning), NILU (Norsk institutt for luftforskning), NINA-NIKU⁵ (Stiftelsen for naturforskning og kulturminneforskning), NIVA (Norsk institutt for vannforskning) og JORDFORSK (Senter for jordfaglig miljøforskning). Det må understrekes at JORDFORSK også mottar basisbevilgninger fra Landbruksdepartementet.

Basisbevilgningene fordeles etter råd fra Norges forskningsråd, og omfatter i henhold til de nye retningslinjene for finansiering av forskningsinstitutter, nå en grunnbevilgning (post 50.1) og bevilgning til strategiske instituttprogrammer (post 50.4). Basisbevilgningen økes fra 93,8 mill. kr i 1995 til 98,7 mill. kr; en nominell økning på 5,2 prosent. Av basisbevilgningene på 98,7 mill. kr utgjør grunnbevilgningsbiten 78,5 mill. kr eller nærmere 80 prosent.

Bevilgningen til husleietilskudd til NINA-NIKU (post 50.2) er videreført på samme nivå som i 1995, dvs. på 4,9 mill. kr. Det er forøvrig bevilget 30 mill. kr til nybygg i 1996. Denne bevilgningen er fremmet gjennom Administrasjonsdepartementets budsjett.

Det foreslås videre 5 mill. kr i finansieringstilskudd til nybygg for NILU i 1996. Dette er en økning på 1 mill. kr fra 1995.

Forskningsprogrammer m.m økes

Forskningsprogrammene innenfor MDs ansvarsområde (1410, post 51) administreres av Norges forskningsråd. Det bevilges i alt 69,8 mill. kr til dette formålet i 1996, en nominell økning på 9,9 prosent i forhold til S III 1995. Forskningsprogrammene strekker seg vanligvis over 5 år. De gis en

1 NINA-NIKU ble etablert 1.9.1994 gjennom en organisatorisk sammenslåing av NINA og forskningsvirksomheten innen kulturminnevernet som ble skilt ut fra Riksantikvaren.

normalfordelt finansiering med en årlig vekst de første årene for så å flate ut mot slutten av programperioden. Innenfor bevilgningen er hovedsaklig igangværende forskningsprogrammer prioritert framfor oppstart av ny virksomhet. Midlene til forskningsprogrammer fordeles i tråd med MDs 19 resultatområder. I 1996 foreslås det bevilgninger til forskningsprogrammer i følgende 11 resultatområder: *Områdeforvaltning, Artsforvaltning, Kulturmiljø og kulturlandskap, Klimaendringer og reduksjon av ozonlaget, Langtransporterte luftforurensninger, Helse- og miljøskadelige stoffer, Miljøvennlige byer og tettsteder, Forvaltning av nordområdene og Arktisk, Regional planlegging, Internasjonalt miljøvernssamarbeid og Forskning og informasjon.*

Andre aktiviteter omfatter midler til strategiske fellesoppgaver bl.a. forprosjekter og evalueringer. Det inkluderer videre tilskudd til miljøprofessorater for undervisning innen forskjellige fagområder knyttet til miljø innenfor marinbiologiske fagområder (Universitetet i Bergen), miljøfag/landskapsøkologi (Universitetet i Oslo), energiutnyttelse (Universitetet i Trondheim), ressursøkonomi (Universitetet i Tromsø) og samfunnsfag og økonomi (Norges landbrukshøgskole). Stillingshjemplene er ført under Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet, mens Miljøverndepartementet dekker lønnsutgiftene de fem første årene.

Øvrige poster

Rekrutteringsstipendiene til kvinnelige miljøvernforskere tildeles av Norges forskningsråd. Bevilgningen foreslås opprettholdt på samme nivå som i de tre foregående budsjettår, dvs. 3,2 mill. kr.

I MDs budsjettforslag bevilges det i 1996 som i 1995 11,8 mill. kr til Miljøforskningsavtale Norge - EU. Bevilgningen skal dekke prosjektkostnader knyttet til norske forskningsmiljøers deltakelse i EUs rammeprogram for forskning og fortrinnsvis Miljøforskningsprogrammet. Norges forskningsråd administrerer midlene som forøvrig må sees i sammenheng med midler avsatt til samme formål over KUFs budsjett, kap. 0288.

Bevilgninger utenom forskningskapitlet

Under Direktoratet for naturforvaltning (kap.1427, post 51) bevilges 7,9 mill. kr til tilskudd til FoU-virksomhet innen naturforvaltning i 1996, mot 8 mill. kr i det vedtatte budsjettet for 1995. Midlene under denne posten er i hovedsak rettet mot resultatområde 2 (artsforvaltning) og resultatområde 13 (friluftsliv). Posten skal dekke utgifter til FoU-tiltak innen vilt- og fiske-

forvaltning. Tiltakene gjennomføres av NINA-NIKU og utgiftene refunderes over vilt- og fiskefondet.

MD foreslår at det bevilges 13,2 mill. kr i tilskudd til FoU-virksomhet innen kulturminneforvaltning over Riksantikvarens budsjett (kap. 1429, post 51), det samme beløpet som i S III 1995. Bevilgningen er forutsatt å dekke nasjonale registrerings- og konserveringsoppgaver som utføres av NINA-NIKU.

Norsk Polarinstitut

Den samlede bevilgningen til Norsk Polarinstitut i MDs budsjettforslag (kap. 1471) økes fra 78,9 mill. kr i S III 1995 til 102,3 mill. kr i 1996. Dette gir en nominell økning på 29,6 prosent. Forskningen til Norsk Polarinstitut er primært rettet mot resultatområde 14 (Forvaltning av nordområdene og Antarktisk). Mesteparten av bevilgningsveksten skyldes en økning av driftsutgiftene (post 21) med 16 mill. kr. Posten omfatter bevilgninger til ekspedisjonsvirksomhet i Arktisk. (St.prp.nr.1 1995-1996 MD, s.170-171).

Norsk Polarinstitut ble etablert i Tromsø 01.01.94. Tidligere var instituttet lokalisert i Oslo. Fraflyttingen fra Oslo skjer gradvis, slik at den resterende virksomheten i Oslo vil opphøre innen 1998.

Norsk Polarinstitut har også et stort forskningsengasjement på Svalbard, både gjennom egen forskningsvirksomhet og som tjenesteyter for andre forskere. Norsk Polarinstitut driver en forskningsstasjon i Ny-Ålesund og et avdelingskontor og et stort feltlager i Longyearbyen. (St.prp.nr.1 1995-1996 Svalbardbudsjettet, s. 8)

Norsk Polarinstitut Tromsø er etablert i midlertidige lokaler sammen med Polarmiljøsentret A/S, men instituttet vil i løpet av 1998 kunne flytte inn i det nye Polarmiljøsentret i Tromsø. Det er nå vedtatt at bygget vil få et bruttoareal på 14 800 m² og ha en kostnadsramme tilsvarende 208,6 mill. kr pr. 15.02.1995, eksklusive tomtekostnader. Startbevilgningen til bygget er på 25 mill. kr i 1996, og er fremmet over Administrasjonsdepartementets budsjett.

Gjennom sin rolle i det nyopprettede Polarmiljøsentret i Tromsø skal Norsk Polarinstitut sammen med de øvrige senterdeltakerne ha en fremtredende rolle i miljøvernforskning og forvaltningsrådgivning innen Barentsregionsamarbeidet og det bilaterale norsk-russiske miljøvern-samarbeidet. Norsk Polarinstitut har et særlig ansvar for å delta i internasjonale samarbeidsfora der instituttet kan ivareta faglige oppgaver basert på selv å være en forskningsutøvende institusjon. Norsk Polarinstitut har

videre ansvaret for forvaltningen av de nylig vedtatte miljøvernforskrifter for Antarktis, som er et resultat av miljøvernprotokollen under Antarktistraktaten.

De siste publikasjoner fra Utredningsinstituttet for forskning og høyere utdanning

Rapporter:

- 6/94 Clara Åse Arnesen og Bjørn Stensaker (red.):
Søkelys på økonomisk-administrativ utdanning
Studiekvalitet, kompetanseutnyttelse og arbeidsmarkedstilpassing

Denne rapporten sammenfatter noe av det arbeidet Utredningsinstituttet for forskning og høyere utdanning har gjort de seneste årene vedrørende økonomisk-administrativ utdanning. Rapporten er organisert som en artikkelsamling hvor hver artikkel behandler ulike tema.

Temaer som tas opp i denne rapporten er blant annet; nyutdannede økonomers situasjon på arbeidsmarkedet, økonomers sektortilknytning på et arbeidsmarked i endring, nytten av grunnutdanningen i yrkesutøvelsen og en sammenfatning av de sakkyndiges vurderinger i evalueringen som nylig er foretatt av norsk økonomutdanning.

Kr 80,-

- 7/94 Werner Christie Mathisen:
Universitetsforskeres problemvalg - akademisk autonomi og styring gjennom forskningsprogrammer

Rapporten gir først en vitenskapssosiologisk drøfting av hvordan universitetsforskeres problemvalg reguleres, med utgangspunkt i foreliggende litteratur og ulike teoretiske tilnærminger. Den går også inn på debatten om i hvilken grad de akademiske institusjoner nå utsettes for et sterkt og problematisk styringspress utenifra. Rapportens empiriske del tar for seg to av de norske hovedinnsatsområdene. Beslutningsprosessen bak disse blir gjennomgått. Deretter belyses virkningene av innsatsområdet Ledelse, organisasjon og styring (LOS) og programmet for Petroleumsrelatert naturvitenskapelig grunnforskning (PNG) ved instituttene for statsvitenskap, fysikk og geologi ved universitetene i Oslo og Bergen. Rapporten inneholder også resultater fra en spørreskjemaundersøkelse om universitetspersonalets erfaringer med og vurderinger av programforskning. Med utgangspunkt i programforskningen analyseres dessuten forskernes vurderinger av og diskusjon om forholdet mellom vitenskap og samfunn mer generelt.

Kr 150,-

En oversikt over bevilgningsforslag, nye stillinger og prioriteringer som berører universiteter, høyskoler, forskningsråd og institusjoner med forskning

I denne rapporten gir vi en oversikt over forslaget til statsbudsjett for 1995 med hensyn til bevilgninger, nye stillinger og prioriteringer som berører universiteter, høyskoler, forskningsråd og institusjoner med forskning. Analysen er foretatt med utgangspunkt i St.prp. nr. 1 (1994-95).

Rapporten belyser endringer i bevilgninger og prioriteringer innen forskning og høyere utdanning i forhold til fjorårets budsjett. Det er lagt vekt på å gjøre tallene sammenlignbare ved å korrigere for overføringer mellom ulike kapitler og poster. Omtale av nye tiltak og nye prinsipper og prioriteringer vies særlig oppmerksomhet.

Kr 70,-

9/94 Terje Bruen Olsen:

Norske doktorgrader i tall - med særlig vekt på tiårsperioden 1984-93

Den første norske doktorgrad ble utstedt i 1817. Siden da er det avlagt nærmere 6 000 doktorgrader i Norge. Særlig i de senere år har "doktorgradsproduksjonen" vært stor. Det utstedes nå om lag 500 doktorgrader per år. Dette er mer enn dobbelt så mange som for ti år siden.

I denne rapporten gir vi en oversikt over avlagte doktorgrader ved norske lærersteder. Materialet bygger på Utredningsinstituttets register over norske doktor- og lisensiatgrader. Vi ser også på doktorandenes kjønn og alder, og på tidsspennet mellom embetseksamen og doktorgrad. Hele tidsrommet 1817-1993 er dekket, men hovedvekten er lagt på tiårsperioden 1984-93. Doktorgrader blant forskerpersonalet gis spesiell omtale.

Kr 70,-

10/94 Bjørn Stensaker og Rita Karlsen:

Å vurdere kvalitet?

En studie av den eksterne evalueringen i økonomisk-administrativ utdanning

Denne rapporten er en videreføring av det arbeidet som ble påbegynt ved rapporten: Å organisere kvalitet? (NAVFs utredningsinstitutt, Rapport 9/93).

Rapportens generelle del gjennomgår bakgrunn og metode for eksterne evalueringer - Peer review: Metoden settes inn i et større utdanningsmessig og samfunnsmessig perspektiv, og ulike fordeler og ulemper ved metoden diskuteres. I et eget kapittel går man gjennom prosedyrer for utnevning og gjennomføring av en ekstern evaluering.

Rapportens spesielle del er en presentasjon av den eksterne evaluering som ble gjennomført ved evalueringen av økonomisk-administrativ utdanning. Det drøftes hvordan prosessen har forløpt, samt at de sakkyndiges rapporter analyseres. I slutt-kapittelet oppsummeres evalueringen av økonomisk-administrativ utdanning: Hva kan man lære av prosessen?

Kr 80,-

11/94 **Kandidatundersøkelsen 1993**

Kandidater med høyere grad og DH-kandidater. Graduate Survey 1993.

For de nyutdannede kandidatene med høyere grad tar det stadig lenger tid å få arbeid etter endt utdanning, og andelen arbeidsledige et halvt år etter eksamen øker. Det er imidlertid store forskjeller mellom utdanningsgruppene. Av de nyutdannede DH-kandidatene har en høy andel studier som hovedbeskjeftigelse et halvt år etter eksamen. Selv om mange på denne måten utsetter sin inntreden på arbeidsmarkedet er ledigheten et halvt år etter eksamen relativ høy.

Personer som skal inn på arbeidsmarkedet for første gang vil være særlig følsomme overfor endringer på arbeidsmarkedet, og undersøkelsen av de nyutdannede kandidatene et halvt år etter eksamen bidrar til å gi et bilde av situasjonen på dagens arbeidsmarked. I den foreliggende tabellrapporten presenteres omfattende statistikk fra undersøkelsen av kandidatene. I rapporten "Utdanning og arbeidsmarked 1994" er resultatene for de ulike utdanningsgruppene nærmere omtalt.

Kr 80,-

12/94 Randi Søgne:

Dynamisk treghet

Endringsprosesser i NAVFs råd for medisinsk forskning (RMF) 1975-1993

Rapporten retter søkelyset mot fagpolitiske omstillingsprosesser i det tidligere Rådet for medisinsk forskning (RMF) i NAVF. Studien dekker perioden fra midten av 70-tallet til begynnelsen av 90-tallet - til de første spede erfaringer med etterfølgeren, Området for medisin og helse (MH) i Norges forskningsråd i 1993.

Framstillingen beskriver og analyserer primært den helsefaglige omleggingen i RMF - fra et fagråd hovedsakelig for de basale medisinske fag til et bredt helseforskningsråd. Hovedsiktemålet med studien er å vinne innsikt i graden av og betingelsene for de fagpolitiske endringsprosessene.

I analysen blir RMF betraktet som en institusjon der fagrådets mål og virkemidler så vel som dets historie, tradisjon, grunnleggende interesser og verdier blir viet oppmerksomhet.

Kr 80,-

13/94 Erik Knain:

Sentre og randsoner ved norske universiteter og vitenskapelige høyskoler

I de senere årene har det utfra forskjellige motiver blitt opprettet en rekke sentre og institusjoner med nær tilknytning til universiteter og vitenskapelige høyskoler. Enkelte enheter er integrert i den ordinære strukturen ved lærestedet, mens andre er klart adskilt fra lærestedet.

De enkelte lærestedenes FoU-utførende randsoner er klassifisert etter tilknytningsform og ulike randsoner kriterier. Rapporten beskriver trekk ved randsoner enhetenes organiseringsformer, virksomhet, grunnbevilgninger og faglig personale.

En kort beskrivelse av de enkelte randsoner enhetene inngår i rapportens katalogdel.

Kr 80,-

14/94 Svein Kyvik & Olaf Tvede (red.)

Mobilitetsmønstre blant norske forskere

Mange hevder at mobiliteten i det norske forskningssystemet er for lav. Det er for liten utveksling av personale internt mellom de høyere utdanningsinstitusjonene, mellom universiteter og høyskoler på den ene siden og de frittstående forskningsinstituttene på den andre siden, og mellom disse forskningsstedene og industri, næringsliv og forvaltning. I tillegg blir det hevdet at for få forskere foretar lengre studie- og forskningsopphold ved utenlandske institusjoner.

I denne rapporten legger vi frem materiale som belyser viktige sider knyttet til spørsmål om mobilitet.

- I kapittel 1 ser vi på hovedtrekk ved forskermobiliteten i perioden fra 1977.
- I kapittel 2 foretar vi nærmere analyse av mobilitetsmønstrene i perioden 1989-93.
- I kapittel 3 og 4 har vi undersøkt hvilken yrkesbakgrunn personalet i henholdsvis universitets- og høyskolesektoren har.
- I kapittel 5 stiller vi spørsmål om regional tilknytning - hvor en har vokst opp - har betydning for mobilitetsmønsteret - hvor en senere slår seg ned.
- I kapittel 6 undersøker vi omfanget av forskningsopphold og forskningserfaring fra utlandet.
- I kapittel 7 ser vi nærmere på professor -II ordningen.

Kr 80,-

1/95 Hans Skoie, Thomas Nygaard og Randi Søgne (red.)

Norsk forskning mot sekelskiftet - en seminarrapport

Norsk forskning påvirkes for tiden av en rekke nye impulser - ikke minst omorganiseringer både på det forskningsutførende- og det finansielle plan. De siste statsbudsjetter vitner om kjørligere vinder for forskning samtidig som studentøkningen fortsetter. Norsk økonomi er fortsatt preget av betydelig arbeidsløshet og en oljeproduksjon som etter hvert vil gå nedover. Også internasjonalt er impulsene andre - den kalde krigen er over, globaliseringstendensene øker - det samme gjør kampen mellom de store handelsblokkene (USA, EU, Det fjerne Østen.) Tilsier denne utviklingen justeringer i hovedlinjene i norsk forskningspolitikk? Dette spørsmålet ønsket Utredningsinstituttet å sette under debatt - ikke minst i lys av at Norges forskningsråd nå ha lagt fram sin strategiplan for norsk forskning. Det skjedde ved et stort kveldsseminar ved Utredningsinstituttet 18.01.95

I denne rapporten publiserer vi innledningene fra 6 sentrale aktører i norsk forskning og et referat av debatten. I del II publiserer vi en del artikler og foredrag som belyser seminarets hovedtema.

Kr 80,-

2/95 Lisbet Berg:

Examen philosophicum: Studietilknytning, innsats og resultat for ulike grupper av begynnerstudenter ved Universitetet i Oslo

Hvordan er det å være begynnerstudent ved Universitetet i Oslo i første halvdel av 1990-årene? Er det spesielle grupper av studenter som tilpasser seg universitetet bedre enn andre? Gjennom en spørreskjemaundersøkelse blant examen philosophicum studentene ved Universitetet i Oslo høsten 1993 har vi blant annet belyst følgende problemstillinger:

Har økt konkurranse om studieplassene ført til at studenter som har foreldre med høyere utdanning klarer seg bedre enn andre på universitetet? Gir dette seg eventuelt utslag i resultatene til examen philosophicum?

Ikke alle examen philosophicum-studenter har søkt eller fått studieplass ved fakultetet, og bare noen påbegynner fagstudiet første semester. Skyldes ulik tilknytning til universitetet ulike ambisjoner, preferanser og valg knyttet til evner, kjønn, sosial og geografisk bakgrunn? Eller er det fakultetenes ulike rammebetingelser med ulike forventninger og ulikt faglig tilbud som styrer begynnerstudentenes valg om å påbegynne fagstudiet eller ikke?

Hvor intensiv er studiestarten? Gir examen philosophicum et skjevt bilde av hvor stor innsats et universitetsstudium krever? Er det gunstig å påbegynne fagstudiet samtidig med examen philosophicum? Har studentenes tidsbruk sammenheng med evner, kjønn, sosial og geografisk bakgrunn, eller fakultetenes ulike rammebetingelser?

Kr 80,-

3/95 Nina Sandberg og Nils Vibe:

Alle kan ikke bli frisører

Søkning og opptak til videregående opplæring. Evaluering av Reform '94: Underveistrapport våren 1995.

Utredningsinstituttet er sammen med seks andre forskningsinstitusjoner engasjert i evalueringen av Reform 94. Instituttets arbeid er innenfor evalueringsområdene Dimensjonering og kapasitet og Gjennomstrømning og kompetanse. Evalueringsarbeidet er planlagt å være ferdig i 1998.

I denne underveistrapporten presenteres resultater fra analyser av undervisnings-tilbud, søkning og opptak til grunnkursene i videregående skole for skoleåret 1994-95, det første året etter innføringen av Reform 94. I tillegg ser vi på det tilbudet som planlegges for skoleåret 1995-96.

Reformens mål om å gi all ungdom som ønsker det et tilbud om videregående opplæring innenfor tre ønsker ser ut til å være oppfylt. 94 prosent av 16-åringene fikk innfridd sitt førsteønske om grunnkurs. Grunnkursene i musikk, dans og drama og i idrettsfag hadde størst oversøkning blant 16-åringene, og bare 75 prosent kom inn her.

Innføringen av rett til tre års videregående opplæring for de som kommer rett fra grunnskolens 9. klasse har ført til at voksne søkere kommer dårligere ut etter innføringen av reformen. Dette forsterkes av at det har blitt foretatt en kraftig reduksjon i tilbudsomfanget. Det er særlig på grunnkursene i helse- og sosialfag og formgivningsfag av 16-åringene fortrenger de voksne søkerne.

Kr 90,-

4/95 Rolf Edvardsen:

Yrkesvalgmotiver

Resultater fra en undersøkelse om 16- og 18-åringers utdannings- og yrkesplaner i 1991.

De unges motiver ved valg av utdanning og yrke er mange og sammensatte. Enkelte motiver er felles for nesten alle. De fleste ønsker en sikker og varig jobb som skal være interessant og hvor de kan utnytte sine spesielle evner. Gode forhold til kolleger og overordnede vektlegges også av de fleste.

I tillegg er det trekk ved ulike jobber som enkelte tiltrekkes av, andre ikke. Noen kan ønske å arbeide med tall. Andre vil lede og bestemme. Flere gutter enn jenter ønsker å arbeide med maskiner og verktøy, mens flere jenter enn gutter ønsker å arbeide med mennesker. Dette gjenspeiler seg i de unges yrkespreferanser.

Rapporten ser også på sammenhengen mellom fag som en liker best på skolen og yrkespreferanser, samt hvilke karakterer en oppnår i slike fag.

Kr 90,-

5/95 Ole Wiig:

Forskning og utviklingsarbeid. Bevilgninger over statsbudsjettet 1980-95

Siktemålet med rapporten er å gi en beskrivelse av hovedtrekk ved bevilgningene til forskning og utviklingsarbeid (FoU) over det norske statsbudsjettet, og utviklingen i disse. Rapporten omhandler perioden 1980-95, med hovedvekt på årene fra og med 1983. Den er basert på data fra analyser som årlig utføres av Utredningsinstituttet for forskning og høyere utdanning og tidligere av Forskningsrådenes statistikkutvalg.

Kr 80,-

Annet:

Utdanning og arbeidsmarked 1995

Redaktører Jane Bækken og Thomas Nygaard

"Utdanning og arbeidsmarked" er en årlig rapport fra Utredningsinstituttet for forskning og høyere utdanning skrevet med særlig tanke på å gi informasjon til utdanningsplanleggere, studie- og yrkesveiledere og andre rådgivere for ungdom.

Rapporten tar opp aktuelle spørsmål innen utdanning og arbeidsmarked og belyser disse. Resultater fra undersøkelser utført ved instituttet danner grunnlaget for analysene.

Årets rapport ser bl.a. på endringer i unges utdannings- og yrkesplaner, situasjonen for nybegynnerstudentene, kvalitetsbegrepet i høyere utdanning, overgangsproblemer fra utdanning til arbeidsmarked og den fremtidige tilgangen på akademikere.

Kr 90,-

FoU-statistikk og indikatorer. Forskning og utviklingsarbeid. 1995

Dette er en tabell- og figursamling som inneholder statistiske opplysninger om norsk forskning og utviklingsarbeid (FoU). Hovedtyngden av publikasjonen er viet resultater fra den FoU-statistiske undersøkelsen for 1993 og bygger på innsamlet materiale fra FoU-utførende institusjoner i universitets- og høgskolesektoren, næringslivet og instituttsektoren. Undersøkelsene er basert på internasjonale retningslinjer anbefalt av OECD, og er blitt gjennomført hvert annet år siden 1963.

I tillegg er det denne gang tatt med anslag for FoU-bevilgninger over statsbudsjettet og statistikk over doktorgrader. Dessuten er det sammenstilt en del materiale fra internasjonale databaser. Dette gjelder særlig opplysninger om FoU-ressurser fra OECDs databank, men det er også tatt inn enkelte bibliometriske data.

Gratis

FoU-statistikk 1993

Dette informasjonsbladet gir en oversikt over hovedtrekk ved den norske FoU-innsatsen. En mer detaljert og omfattende presentasjon av tallmaterialet fra undersøkelsen finnes i tabellsamlingen "FoU-statistikk og indikatorer. 1995".

Gratis

R&D Statistics 1993-95

Engelsk versjon av informasjonsbladet "FoU-statistikk 1993".

Gratis

R&D-trends

Dette er et informasjonsblad fra Nordisk Industrifond som tematiserer ulike sider ved den nordiske FoU-virksomheten.

- No 1:1992: Nordic R&D Facing the Nineties
- No 2:1992: Science and Technology Indicators for the Nordic Countries.
- No 1:1994: R&D in the Nordic Countries 1991
- No 2:1994 Industrial structure and R&D in the Nordic countries
- No 3:1994 Nordic trade in R&D-intensive products

Gratis

Nordisk FoU-statistik för 1991 och statsbudgetanalys 1993

Nordisk Industrifond, NI rapport 7:1993.

Tabellsmalingen inneholder sammenlignende oversikter over forsknings- og utviklingsarbeidet i Danmark, Finland, Island, Norge og Sverige i 1991.

De data som inngår i tabellsamlingen er samlet inn av de ulike nasjonale organer, hvor Utredningsinstituttet er leverandør av det norske materialet.

Gratis

I tillegg foreligger gratis årsmelding med prosjektoversikt for 1994 samt komplett liste over instituttets publikasjoner.

Abonnement på samtlige rapporter gir 25 % rabatt.

Bestilling sendes:

Utredningsinstituttet for forskning og høyere utdanning

Munthes gate 29

0260 Oslo

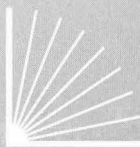
Telefon: 22 92 51 00

Telefax: 22 43 89 70

Statsbudsjettet 1996

I denne rapporten gir vi en oversikt over forslaget til statsbudsjett for 1996 med hensyn til bevilgninger, nye stillinger og prioriteringer som berører universiteter, høyskoler, forskningsråd og institusjoner med forskning. Analysen er foretatt med utgangspunkt i St.prp. nr. 1 (1995–96).

Rapporten belyser endringer i bevilgninger og prioriteringer innen forskning og høyere utdanning i forhold til fjorårets budsjett. Det er lagt vekt på å gjøre tallene sammenlignbare ved å korrigere for overføringer mellom ulike kapitler og poster. Omtale av nye tiltak og nye prinsipper og prioriteringer vies særlig oppmerksomhet.

Utredningsinstituttet

FOR FORSKNING OG HØYERE UTDANNING

Munthes gate 29, N-0260 Oslo. Tlf.: 22 92 51 00. Faks: 22 43 89 70

Institute for Studies
in Research and
Higher Education